

Vlaamse Reguleringsinstantie
voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
Graaf de Ferrarisgebouw | Koning Albert II-laan 20 bus 19 | B-1000 Brussel
Tel. +32 2 553 13 79 | Fax +32 2 553 13 50
Email: info@vreg.be
Web: www.vreg.be

Advies van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

van 23 maart 2010

met betrekking tot de omzetting in Vlaamse regelgeving van

- de Richtlijn van de Europese Unie 2009/72/EG van 13 juli 2009 betreffende
gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking
van Richtlijn 2003/54/EG

en

- de Richtlijn van de Europese Unie 2009/73/EG van 13 juli 2009 betreffende
gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van
Richtlijn 2003/55/EG

INLEIDING	3
1. DEFINITIES (ART. 2 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)	5
2. OPENBAREDIENSTVERPLICHTINGEN EN DE BESCHERMING VAN DE AFNEMER (ART. 3 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN + BIJLAGE I)	6
2.1. <i>ALGEMENE PRINCIPES (ART. 3, LID 1 TOT LID 3 EN LID 6)</i> -----	6
2.2. <i>GRENSOVERSCHRIJDENDE TOEGANG VOOR LEVERANCIERS</i> -----	8
2.3. <i>BESCHERMING VAN DE AFNEMERS (ART. 3, LID 5 T.E.M. LID 16 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	10
2.4. <i>VOORSCHRIFTEN INZAKE CONSUMENTENBESCHERMING (BIJLAGE 1 BIJ DE ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	15
3. MONITOREN VAN DE LEVERINGS- EN VOORZIENINGSZEKERHEID (ARTIKEL 4 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)	23
4. BOUW VAN PRODUCTIE-INSTALLATIES (ARTIKEL 7 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN EN ARTIKEL 4 GASRICHTLIJN)	24
4.1. <i>Vergunningsprocedures voor nieuwe capaciteit (artikel 7 Elektriciteitsrichtlijn)</i>	24
4.2. <i>Toestemmingsprocedure voor de bouw en exploitatie van aardgasinstallaties (artikel 4 Gasrichtlijn)</i>	26
5. WERKING VAN HET DISTRIBUTIESYSTEEM (ART. 24 TOT ART. 29 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)	27
5.1. <i>TAKEN VAN DE DISTRIBUTIENETBEHEERDER (ART. 24 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	27
5.2. <i>TAKEN VAN DE DISTRIBUTIENETBEHEERDER (ART. 25 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	27
5.3. <i>ONTVLECHTING VAN DISTRIBUTIENETBEHEERDERS (ART. 26 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	28
5.4. <i>VERTROUWELIJKHEID VOOR DISTRIBUTIESYSTEEMBEHEERDERS (ART. 27 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	32
5.5. <i>GESLOTEN DISTRIBUTIESYSTEMEN (ART. 28 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	32
5.6. <i>GECOMBINEERDE BEHEERDER(ART. 29 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	37
6. TOEGANG VAN DERDEN, OPENSTELLING VAN DE MARKT EN WEDERKERIGHEID (ART. 32-33 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN) EN WEIGERING VAN TOEGANG (ART. 35 GASRICHTLIJN)	38
6.1. <i>Toegang van derden (art. 32 Elektriciteitsrichtlijn)</i>	38
6.2. <i>Openstelling van de markt en wederkerigheid (art. 33 Elektriciteitsrichtlijn)</i>	39
6.3. <i>Weigering van toegang (art. 35 Gasrichtlijn)</i>	39
7. DIRECTE LIJN EN DIRECTE LEIDING (ART. 34 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN EN ART. 38 GASRICHTLIJN)	40
7.1. <i>DIRECTE LIJN (ART. 34 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)</i> -----	40
7.2. <i>DIRECTE LEIDING (ART. 38 GASRICHTLIJN)</i> -----	41
8. NATIONALE REGULERENDE INSTANTIES (ART. 35-40 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN) ...	42
8.1. <i>AANWIJZING VAN REGULERENDE INSTANTIES</i> -----	43
8.2. <i>ONAFHANKELIJKHEID VAN DE REGULATOR</i> -----	44
8.3. <i>ALGEMENE DOELSTELLINGEN VAN DE REGULATOR</i> -----	52
8.4. <i>TAKEN EN BEVOEGDHEDEN REGULATOREN</i> -----	53
8.4.1. <i>Kerntaken van de regulator (artikel 37, (1) Elektriciteitsrichtlijn)</i>	53

8.4.2. Bevoegdheden (artikel 37, (4) Elektriciteitsrichtlijn)	56
9. KLEINHANDELSMARKTEN (ART. 41 ELEKTRICITEITSRICHTLIJN)	57
BIJLAGE 1: OMZETTINGSTABEL DERDE ELEKTRICITEITSRICHTLIJN	59
BIJLAGE 2: OMZETTINGSTABEL DERDE AARDGASRICHTLIJN	60

Inleiding

Op 14 augustus 2009 werden de teksten van het zogenaamde Derde Energiepakket gepubliceerd in het Europees Publicatieblad.

Dit pakket bevat twee richtlijnen en drie verordeningen.

- Verordening (EG) nr. 713/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot oprichting van een **Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators** (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0001:0014:NL:PDF>)
- Verordening (EG) nr. 714/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor **toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit** en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1228/2003 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0015:0035:NL:PDF>)
- Verordening (EG) nr. 715/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor de **toegang tot aardgastransmissienetten** en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1775/2005 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0036:0054:NL:PDF>)
- Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor **de interne markt voor elektriciteit** en tot intrekking van Richtlijn 2003/54/EG (hierna de nieuwe of derde "Elektriciteitsrichtlijn") (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0055:0093:NL:PDF>)
- Richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor **de interne markt voor aardgas** en tot intrekking van Richtlijn 2003/55/EG (hierna de nieuwe of derde "Aardgasrichtlijn") (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0094:0136:NL:PDF>)

De drie verordeningen zijn rechtstreeks van toepassing. Zij gelden voor alle Lidstaten en hebben dezelfde kracht als het nationale recht, zonder dat de Lidstaat daarvoor iets hoeft te doen. Deze normen moeten dus niet omgezet worden in nationale regelgeving. De inhoud van de verordeningen betreffen louter federale energiebevoegdheden en worden daardoor niet verder besproken in dit advies.

Enkel de nieuwe Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn behoeven omzetting, waarbij een groot deel van deze richtlijnen omgezet dient te worden in federale wetgeving, en een gedeelte op niveau van de gewesten.

De VREG gaat in voorliggend advies in op de wijzigingen aan de Vlaamse energiewetgeving die volgens haar nodig of nuttig zijn in het kader van de omzetting van de Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn in Vlaamse energiewetgeving.

De Elektriciteits- en Gasrichtlijn moeten uiterlijk 18 maanden na de inwerkingtreding van de richtlijnen omgezet zijn, met uitzondering van de bepalingen i.v.m. de unbundling van de transmissienetbeheerders, waarvoor een omzettingstermijn van 30 maanden is bepaald (maar dit aspect is uiteraard een federale bevoegdheid). De uiterste omzettingsdatum voor de omzetting van de Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn in Vlaamse energiewetgeving is dus 3 maart 2011.¹

In bijlage is de omzettingstabel voor de beide richtlijnen gevoegd.

Op 22 januari 2010 publiceerde de Europese Commissie zogenaamde "interpretative notes" bij de nieuwe Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn. In deze "interpretative notes" geeft de Commissie haar interpretatie bij de bepalingen van de richtlijnen en de manier waarop deze bepalingen volgens haar dienen te worden omgezet door de lidstaten. Deze interpretatie van de commissie is niet bindend. Enkel het Europees Hof voor Justitie kan een bindende interpretatie geven van Europese regelgeving.

De "interpretative notes", handelen over vier onderwerpen, waarvan enkel de eerste drie deels relevant zijn voor wat betreft de gewestelijke energiebevoegdheden:

- Retail Markets
(http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/2010_01_21_retail_markets.pdf)
- The Unbundling Regime
(http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/2010_01_21_the_unbundling_regime.pdf)
- The Regulatory Authorities
(http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/2010_01_21_the_regulatory_authorities.pdf)
- Third-Party Access to Storage Facilities
(http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/2010_01_21_third-party_access_to_storage_facilities.pdf)

Het advies wordt opgebouwd rond de Elektriciteitsrichtlijn (hierna ook "richtlijn" genoemd), maar – behoudens indien uitdrukkelijk anders gesteld – geldt hetzelfde voor de Aardgasrichtlijn, die grotendeels gelijkaardige bepalingen bevat.

Bij de beoordeling of een bepaling al of niet werd omgezet in Vlaamse energiewetgeving wordt uitgegaan de teksten opgenomen in het Energiedecreet (zelfs al is dit op heden nog niet in werking getreden), de besluiten van de Vlaamse Regering bij het Elektriciteits- en Gasdecreet en de geldende technische reglementen distributie elektriciteit en gas.

¹ Artikel 49 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 54 van de Aardgasrichtlijn.

1. Definities (art. 2 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 2 Elektriciteitsrichtlijn bevat onder meer volgende definities:

“distributie”: transport van elektriciteit langs hoog-, midden-en laagspanningsdistributiesystemen met het oog op de beleving aan afnemers, de levering zelf niet inbegrepen;

“distributiesysteembeheerder”: natuurlijke persoon of rechtspersoon die in een bepaald gebied verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en, zo nodig, de ontwikkeling van het distributiesysteem alsook, indien van toepassing, de interconnecties ervan met andere systemen, en die ervoor moet zorgen dat het systeem op lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar distributie van elektriciteit;

“afnemer”: een grootafnemer of een eindafnemer van elektriciteit;

“grootafnemer”: een natuurlijke persoon of rechtspersoon die elektriciteit koopt voor wederverkoop binnen of buiten het systeem waarop hij aangesloten is;

“eindafnemer”: een afnemer die elektriciteit koopt voor eigen gebruik;

“huishoudelijke afnemer”: een afnemer die elektriciteit koopt voor eigen huishoudelijk gebruik en niet voor commerciële of professionele activiteiten;

“directe lijn”: een elektriciteitslijn die een geïsoleerde productielocatie met een geïsoleerde afnemer verbindt, of een elektriciteitslijn die een elektriciteitsproducent en een elektriciteitsleverancier met elkaar verbindt om hun eigen vestigingen, dochterondernemingen en in aanmerking komende afnemers direct te bevoorraden;

Commentaar:

De nieuwe Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn bevat een aantal nieuwe definities en een aantal wijzigingen aan de definities die reeds waren opgenomen in de tweede Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn.

De Vlaamse energiewetgeving (Energiedecreet) bevat reeds definities die sterk gelijk zijn aan de definities opgenomen in de Elektriciteits- en Gasrichtlijn (o.a. definitie producent, tussenpersoon (grootafnemer)², afnemer (eindafnemer)³, hernieuwbare energiebronnen,...)

De definitie van “distributie” in het Energiedecreet⁴ is niet in strijd met deze van de richtlijn, maar er zou kunnen overwogen worden om deze definities meer op elkaar af te stemmen (vooral de toevoeging “de levering zelf niet inbegrepen”).

In de nieuwe richtlijnen wordt nu consequent de term ‘systeem’ gebruikt in plaats van ‘net’ gesproken (distributiesysteem, distributiesysteembeheerder). De aanpassing van dit begrip ‘net’ in het

²Wat in de richtlijn “grootafnemer” wordt genoemd komt overeen met wat in het Energiedecreet “tussenpersoon” wordt genoemd.

³ In het Energiedecreet wordt het begrip “afnemer” gelijkgesteld aan het begrip “eindafnemer” zoals gedefinieerd in de richtlijn. Het verschil in definities is in principe geen probleem, voorzover in de Vlaamse energiewetgeving de begrippen tussenpersoon en afnemer worden vermeld waar de richtlijn de regeling van toepassing acht op een “afnemer”.

⁴ Art. 3.1.3, 28° Energiedecreet stelt: “distributie: de werkzaamheid die erin bestaat elektriciteit via plaatselijke elektrische leidingen of aardgas via plaatselijke pijpleidingen te brengen tot bij afnemers.”

Energiedecreet door 'systeem' lijkt op het eerste zicht niet noodzakelijk, maar kan worden meegenomen. Op transmissieniveau spreekt men al langer van 'systeem' in plaats van 'net', om daarmee te benadrukken dat de transmissie, en ook de distributie, van elektriciteit en gas méér is dan de aanleg en het onderhoud van een net. Het omhelst een heel systeem, met meer en meer complexe systemen en ondersteunende diensten.

Het begrip 'huishoudelijk afnemer' in het Energiedecreet stemt niet volledig overeen met de definitie in de richtlijn. De Europese definitie is ruimer, want deze houdt geen domicilievereiste in. Er moet op gelet worden dat de rechten die de Richtlijn aan huishoudelijke afnemers toekent, ook in Vlaamse regelgeving worden omgezet en ook gelden voor huishoudelijke afnemers, voor wat betreft hun woonplaatsen die niet hun domicilie zijn.

Het begrip 'levering' wordt gedefinieerd in de Richtlijn. Definitie van dit begrip ontbreekt op heden in het Energiedecreet. Er is wel een definitie van "leverancier" opgenomen in het Energiedecreet, maar daarbij moet opgemerkt worden dat daarmee geen "wederverkopers" of "tussenpersonen" mee bedoeld worden, terwijl deze activiteit ook valt onder de Europese definitie van "levering". Aanpassing van de Vlaamse definities is strikt genomen niet noodzakelijk, maar er dient over gewaakt te worden dat Europese verplichtingen m.b.t. "levering" in de Vlaamse energiewetgeving ook van toepassing zijn voor "tussenpersonen".

De definitie van 'directe lijn' en 'directe leiding' wordt best volledig overgenomen uit de Richtlijn. Deze definitie is immers verschillend van de in de Vlaamse regelgeving gehanteerde definitie, wat tot verwarring en een incorrecte omzetting van de Richtlijn kan leiden. Zie hiervoor verder onder hoofdstuk 7.

Conclusie:

Enkel wat betreft de definities van "directe lijn" en "directe leiding" moet best een wijziging worden aangebracht aan de definities van het Energiedecreet, om deze meer in lijn te brengen met de definities opgenomen in de nieuwe richtlijnen. Evenwel kan overwogen worden om een aantal andere definities op te nemen of meer in lijn te brengen met de Europese definities, hoewel niet strikt genomen vereist (o.a. systeem ipv net, eindafnemer/afnemer, levering,...).

2. Openbaredienstverplichtingen en de bescherming van de afnemer (art. 3 Elektriciteitsrichtlijn + Bijlage I)

De nieuwe richtlijnen (en met name hun bijlage I) bevatten heel wat bepalingen inzake de bescherming van de consumenten van elektriciteit en aardgas.

2.1. Algemene principes (art. 3, lid 1 tot lid 3 en lid 6)

Artikel 3, lid 1 tot en met 3 van de Elektriciteitsrichtlijn stelt:

1. De lidstaten waarborgen op basis van hun institutionele organisatie en met inachtneming van het subsidiariteitsbeginsel dat elektriciteitsbedrijven, onverminderd lid 2, volgens de beginselen van deze richtlijn worden geëxploiteerd met het oog op de totstandbrenging van een door concurrentie gekenmerkte, zeker een in milieuopzicht duurzame elektriciteitsmarkt; wat hun rechten en plichten betreft, mogen zij deze bedrijven niet verschillend behandelen.

2. Met volledige inachtneming van de toepasselijke bepalingen van het Verdrag, met name artikel 86, mogen de lidstaten in het algemeen economisch belang aan elektriciteitsbedrijven openbaredienstverplichtingen opleggen, die betrekking kunnen hebben op de zekerheid, waaronder

de leverings- en voorzieningszekerheid, de regelmaat, de kwaliteit en de prijs van de leveringen zijn begrepen, alsmede op de bescherming van het milieu, met inbegrip van energie-efficiëntie, energie uit hernieuwbare bronnen en bescherming van het klimaat. Deze verplichtingen zijn duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar en waarborgen de gelijke toegang voor communautaire elektriciteitsbedrijven tot nationale consumenten. Met betrekking tot leverings- en voorzieningszekerheid en energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer, alsmede ter verwezenlijking van milieudoelstellingen en doelstellingen voor energie uit hernieuwbare bronnen in de zin van dit lid, kunnen de lidstaten gebruikmaken van planning op lange termijn, daarbij rekeninghoudend met de mogelijkheid dat derden toegang tot het systeem wensen.

3. De lidstaten waarborgen dat alle huishoudelijke afnemers en, indien zij dat dienstig achten, kleine ondernemingen, namelijk ondernemingen die minder dan 50 personen in dienst hebben en met een jaaromzet of een financiële balans van ten hoogste 10 miljoen EUR, aanspraak kunnen maken op universele dienstverlening, dat wil zeggen het recht op levering van elektriciteit van een bepaalde kwaliteit tegen redelijke, eenvoudig en duidelijk vergelijkbare, doorzichtige en niet-discriminerende prijzen op hun grondgebied. Om de universele dienstverlening te waarborgen, kunnen de lidstaten een noodleverancier aanwijzen. De lidstaten verplichten distributiebedrijven om afnemers op hun net aan te sluiten overeenkomstig de voorwaarden en tarieven die zijn vastgesteld volgens de procedure van artikel 37, lid 6. Niets in deze richtlijn mag de lidstaten ervan weerhouden om de marktpositie van de huishoudelijke, kleine en middelgrote consumenten te versterken door de mogelijkheden van vrijwillige gezamenlijke vertegenwoordiging voor deze groep consumenten te bevorderen. Aan de eerste alinea van dit lid wordt uitvoering gegeven op transparante en niet-discriminerende wijze en zonder een belemmering te vormen voor de in artikel 33 voorgeschreven openstelling van de markt.

...

6. Indien een lidstaat financiële compensatie, andere vormen van compensatie en exclusieve rechten voor het nakomen van de in de leden 2 en 3 bedoelde verplichtingen verleent, geschiedt dat op een niet-discriminerende en transparante wijze.

Commentaar:

Bovenstaande bepalingen zijn reeds omgezet in de Vlaamse energiewetgeving.

Het Vlaams Gewest heeft gekozen voor een juridische en beheersmatige scheiding van de leverings- en productie-activiteiten enerzijds en de leveringsactiviteiten anderzijds (zie verder onder hoofdstuk 5.3). Aan leveranciers enerzijds en netbeheerders anderzijds zijn (openbaredienst)verplichtingen opgelegd, die gelden voor alle leveranciers of alle netbeheerders.⁵

Huishoudelijke afnemers hebben in het Vlaams Gewest het recht op aansluiting op het elektriciteitsdistributienet, overeenkomstig niet-discriminerende en gepubliceerde voorwaarden en prijzen.^{6 7}

⁵ Art. 4.1.20 e.v. Energiedecreet (netbeheerders) en art. 4.3.2. Energiedecreet (leveranciers).

⁶ In de gasrichtlijn is geen gelijkaardige verplichting opgelegd als in lid 3 van artikel 3 van de Elektriciteitsrichtlijn.

⁷ Art. 4.1.14 Energiedecreet.

2.2. Grensoverschrijdende toegang voor leveranciers

Aanhef van de Elektriciteitsrichtlijn, punt 8:

Om de mededinging en de levering van elektriciteit tegen de meest concurrerende prijs te verzekeren, moeten de lidstaten en de nationale regelgevende instanties grensoverschrijdende toegang voor nieuwe leveranciers van elektriciteit afkomstig van diverse energiebronnen en voor nieuwe aanbieders van stroomproductie makkelijker maken.

Artikel 3, lid 4 van de Elektriciteitsrichtlijn:

4. De lidstaten zorgen ervoor dat alle afnemers aanspraak hebben op elektriciteitsvoorziening door een leverancier, behoudens de toestemming van de leverancier, ongeacht de lidstaat waar de leverancier is geregistreerd, zolang als de leverancier de geldende handels- en balanceringsregels toepast. In dit verband nemen de lidstaten alle noodzakelijke maatregelen om te waarborgen dat administratieve procedures geen discriminatie inhouden ten aanzien van leveranciers die reeds in een andere lidstaat zijn geregistreerd.

Interpretative notes:

In de "interpretative notes" licht de commissie toe wat zij verstaat onder "geregistreerd":⁸

With regard to those Member States that do not have formal licensing regimes, the provisions should encourage Member States to have due regard to licensing, authorisation and registration systems in other Member States in an attempt to avoid restrictions on trade and assist in the harmonisation of retail markets in line with the Regional Initiatives. The Agency for the Cooperation of Energy Regulators should report on progress on these matters as part of its obligations under Article 11 of Regulation (EC) No 713/20093.

Verder verduidelijkt zij wat er verstaan wordt onder "registered supply undertaking":⁹

The term 'registered supply undertaking' should be interpreted as an undertaking licensed or otherwise authorised to supply energy."

Commentaar:

Artikel 3, lid 4 van de Elektriciteitsrichtlijn is een nieuwe bepaling en stelt dat afnemers vrije leverancierskeuze moeten hebben, ongeacht de lidstaat waar de leverancier is "geregistreerd", zolang als de leverancier de geldende handels- en balanceringsregels toepast.

Uit bovenstaande teksten kan afgeleid worden dat "geregistreerd" wil zeggen dat de leverancier dient te beschikken over een leveringsvergunning of een andere toelating tot leveren van elektriciteit en/of gas, toegekend door een lidstaat van de Europese Unie. De bedoeling van Europa is een geharmoniseerde Europese markt te bekomen, waarin er geen toetredingsbelemmeringen zijn specifiek per lidstaat.

In België worden daarenboven ook nog leveringsvergunningen toegekend voor levering van elektriciteit en gas op het transmissienet, met name door de CREG, en voor de levering van elektriciteit en aardgas op het distributienet gelegen in het Waals Gewest (door de Waalse regulator Cwape) en het Brussels Hoofdstedelijke Gewest (door de Brusselse regulator BRUGEL).

⁸ Interpretative notes "Retail Markets", 4.1, p. 5.

⁹ Interpretative notes "Retail Markets", 4.2, p. 5.

In het Energiedecreet wordt bepaald dat de levering van elektriciteit en aardgas aan afnemers die aangesloten zijn op een distributienet of het net voor plaatselijk vervoer van elektriciteit, onderworpen is aan de voorafgaande toekenning van een leveringsvergunning door de VREG.¹⁰

Deze bepaling dient te worden aangepast om in overeenstemming te zijn met artikel 3, lid 4, van de Elektriciteitsrichtlijn. Zo zou toegevoegd moeten worden *"of de eisen gesteld door een andere lidstaat van de Europese Unie, de federale overheid of een andere gewestelijke energieregulator in verband met de levering van elektriciteit en aardgas"*.

Dus zodra een bedrijf dat activiteiten inzake de levering van elektriciteit en aardgas wenst uit te bouwen in het Vlaams Gewest beschikt over een leveringsvergunning (toegekend door de VREG of een andere bevoegde instantie van een Europese lidstaat) of een andere toelating tot leveren van een lidstaat van EU (indien in die lidstaat geen leveringsvergunning is voorzien), mogen aan dit bedrijf geen extra voorwaarden worden opgelegd om te kunnen starten met leveren in het Vlaams Gewest.

Alle leveranciers die actief zijn in het Vlaams Gewest dienen evenwel de geldende handels- en balanceringsregels toe te passen. Hieronder kan volgens de VREG verstaan worden de geldende regels inzake communicatie tussen netbeheerders en leveranciers, de regels inzake de allocatie en reconciliatie van energiehoeveelheden, de aanwijzing van een evenwichtsverantwoordelijke, de financiële waarborgen die zij dienen te stellen ten aanzien van de distributienetbeheerders, ... Het in belang verminderen van de leveringsvergunning wordt best gecompenseerd door een verhoogde regulering op andere vlakken, met name door het expliciet laten goedkeuren door de VREG van de toegangsreglementen en andere aspecten van de relatie leverancier-distributienetbeheerder. Hiervoor is reeds een decretale basis voorzien in artikel 4.2.1, §2, 6°, van het Energiedecreet.

In het Energiedecreet kan daarom best voorzien worden in een extra afdeling onder hoofdstuk III. De levering van elektriciteit en aardgas, waarin gesteld wordt dat leveranciers, die actief zijn in het Vlaams Gewest dienen te voldoen aan de geldende handels- en balanceringsvereisten, waarbij deze bij besluit kunnen worden opgesomd.

Het is evident dat ook "buitenlandse" leveranciers moeten voldoen aan de andere (openbaredienst)vereisten opgelegd aan leveranciers in het Vlaams Gewest (o.a. quotumverplichting, vermelding fuelmix op de facturen,...)

De monitoring van de naleving van deze bepalingen zal moeten gebeuren door ACER, het Agentschap voor de Samenwerking tussen Energieregulators. Daarbij zullen volgens de VREG afspraken moeten worden gemaakt inzake de informatieverlening tussen de Europese energieregulators van het (mogelijk) intrekken van de leveringsvergunning van leveranciers die in meerdere lidstaten actief zijn.

Als gevolg van de invoering van deze regeling zal het intrekken door de VREG van een leveringsvergunning van een "buitenlandse" leverancier actief in het Vlaams Gewest met een leveringsvergunning uit een andere lidstaat niet mogelijk zijn. Enkel via het opleggen van administratieve of strafrechtelijke sancties zullen in het buitenland geregistreerde leveranciers aangezet kunnen worden door de VREG om zich te conformeren aan de Vlaamse wettelijke en reglementaire verplichtingen opgelegd aan leveranciers.

¹⁰ Artikel 4.3.1., §1, eerste lid van het Energiedecreet

2.3. Bescherming van de afnemers (art. 3, lid 5 t.e.m. lid 16 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 3, lid 5

5. De lidstaten zorgen ervoor dat:

a) wanneer een afnemer met inachtneming van de contractuele voorwaarden van leverancier wenst te veranderen, dit binnen een termijn van drie weken wordt geregeld door de betrokken beheerder(s); en dat

b) de afnemers gerechtigd zijn alle relevante gegevens omtrent het verbruik te ontvangen

De lidstaten zorgen ervoor dat de rechten vermeld onder a) en b) gelden voor alle afnemers, zonder discriminatie op het vlak van kosten, moeite of tijd.

Commentaar

Lid 5 is eveneens een nieuwe bepaling.

Punt a) vergt omzetting in de Vlaamse energiewetgeving. Een leveranciersswitch zou dus op drie weken (21 dagen) moeten kunnen, in plaats van de huidige termijn van minimaal een maand¹¹. Er is niet duidelijk aangegeven wat het beginpunt is van deze termijn. Volgens de VREG is de meest praktische interpretatie: binnen drie weken nadat de netbeheerder op de hoogte is gesteld van de leverancierswissel (= na de ontvangst van het switchbericht van de nieuwe leverancier). De aanpassing van deze regeling vergt een wijziging van de technisch reglementen distributie elektriciteit en aardgas.

Punt b) is al geregeld o.a. in het besluit van de Vlaamse regering van 2 maart 2007 inzake de openbardienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik (hierna het "Besluit REG-ODV")¹² en het technisch reglement distributie elektriciteit (hierna "TRDE")¹³.

Artikel 3, lid 7

7. De lidstaten nemen passende maatregelen om eindafnemers te beschermen en voorzien met name in adequate waarborgen voor de bescherming van kwetsbare afnemers. In dit verband definieert elke lidstaat het begrip kwetsbare afnemers, dat kan verwijzen naar energiearmoede en onder meer naar het verbod op afsluiting van dergelijke afnemers in moeilijke tijden. De lidstaten waarborgen dat de rechten en verplichtingen met betrekking tot kwetsbare afnemers worden toegepast. Met name nemen zij maatregelen om eindafnemers in afgelegen gebieden te beschermen. Zij waarborgen een hoog niveau van consumentenbescherming, met name met betrekking tot de transparantie van contractvoorwaarden, algemene informatie en mechanismen voor geschillenbeslechting. De lidstaten

¹¹ Artikel IV.1.2.3., §1 van het TRDE stelt: "Elke distributienetgebruiker kan maximaal een keer per jaar verbruiksgegevens van de laatste drie jaar op eenvoudig verzoek, met opgave van zijn EAN-code, gratis verkrijgen bij de distributienetbeheerder. Hij kan die taak ook toevertrouwen aan een leverancier aan wie hij de nodige volmacht verleent."

¹² Artikel 21 van het REG-besluit bepaalt dat op elke factuur die gebaseerd is op nieuwe afnamegegevens of op een begeleidend document of voor niet-huishoudelijke eindafnemers op een beveiligde internettoepassing waarnaar op deze factuur wordt verwezen, door de leverancier het jaarlijkse elektriciteitsverbruik tijdens de laatste drie jaar op een overzichtelijke manier wordt weergegeven.

¹³ In het artikel V.3.10.2 §1 staat geschreven dat: "Elke distributienetgebruiker kan maximaal een keer per jaar zijn verbruiksgegevens van de laatste drie jaar op eenvoudig verzoek, met opgave van zijn EAN-code, gratis verkrijgen bij de distributienetbeheerder. Hij kan die taak ook toevertrouwen aan een leverancier aan wie hij de nodige volmacht verleent."

zorgen ervoor dat een in aanmerking komende afnemer daadwerkelijk de mogelijkheid heeft gemakkelijk op een nieuwe leverancier over te stappen. Wat ten minste de huishoudelijke afnemers betreft, omvatten deze maatregelen de in bijlage I beschreven maatregelen.

*Interpretative notes:*¹⁴

There is an obligation on Member States to define the concept of vulnerable customers (Article 3(7) of the Electricity Directive, Article 3(3) of the Gas Directive). To fulfil this requirement, Member States must define the categories of consumer that will qualify as vulnerable customers. It is anticipated that the actual number of consumers that fall within the category of vulnerable customers will be quite low. It would be reasonable to assume that disabled or elderly consumers could qualify as being vulnerable but not all consumers within these groups should be considered vulnerable, for example those with high incomes. The protection of vulnerable customers may refer to a prohibition of disconnection at critical times. For example, elderly consumers on an extremely low income may be considered to be vulnerable during a severe winter if they use electricity to heat their home. The prohibition may take the form of a licence condition or obligation. Article 3 notes that social policy and energy policy, including energy efficiency measures, can interact to protect vulnerable customers. However, it is not the intention that energy policy should in any way substitute for the protection of vulnerable customers through social policy. Crucially, any measures taken to protect consumers through the energy market must not interfere with either market opening or the functioning of the market. Any measures taken must be notified to the Commission.

Commentaar

Dit nieuwe lid 7 stelt dat lidstaten bijkomende beschermingsmaatregelen dienen te nemen voor "kwetsbare afnemers" en voor de (huishoudelijke) consumenten van elektriciteit en aardgas.

De definitie "beschermd afnemer", opgenomen in het besluit van de Vlaamse regering van 13 maart 2009 betreffende de sociale openbaardienstverplichtingen in de vrijgemaakte elektriciteits- en aardgasmarkt (hierna het 'besluit SODV'), voldoet aan de eis tot invoering van een definitie van het begrip "kwetsbare afnemer". Overwogen kan worden om deze term ook effectief te gebruiken in de wetgeving i.p.v. beschermd afnemer, doch dit is niet noodzakelijk.

De maatregelen van het Vlaams Gewest inzake de bescherming van huishoudelijke afnemers (en dus ook kwetsbare afnemers) bij wanbetaling en afsluiting zijn voldoende uitgewerkt om zeker aan dit lid te voldoen.

Voor de toetsing van de maatregelen opgenomen in bijlage I aan de maatregelen inzake consumentenbescherming uitgewerkt in het akkoord De consument in de vrijgemaakte elektriciteits- en gasmarkt (hierna "het akkoord") en andere wetgeving, zie verder onder hoofdstuk 2.4.

Dit artikel moet dus niet verder omgezet worden in Vlaamse energiewetgeving.

Artikel 3, lid 9, a en b

9. De lidstaten **zorgen ervoor** dat elektriciteitsleveranciers op of bij de rekening en in promotiemateriaal voor de eindafnemers de volgende informatie verstrekken:

a) het aandeel van elke energiebron in de totale brandstofmix van de leverancier in het voorgaande jaar, **en wel op een begrijpelijke en dusdanige manier dat deze gegevens op het nationale niveau van de lidstaten gemakkelijk kunnen worden vergeleken**;

¹⁴ Interpretative note "retail markets", 4.4., p. 6.

b) ten minste verwijzingen naar bestaande referentiebronnen, zoals webpagina's, waar voor het publiek toegankelijke informatie beschikbaar is over de gevolgen voor het milieu ten minste wat betreft CO₂-emissies en radioactief afval van elektriciteit geproduceerd door de totale brandstofmix van de leverancier gedurende het voorafgaande jaar;

In verband met punt b) van de eerste alinea kunnen, voor elektriciteit die is verkregen via een **elektriciteitsbeurs** of die ingevoerd is van een buiten de Gemeenschap gelegen bedrijf, door de elektriciteitsbeurs of het betrokken bedrijf verstrekte geaggregeerde cijfers over het voorgaande jaar worden gebruikt.

De regulerende instantie of **een andere bevoegde nationale autoriteit** nemen de noodzakelijke stappen om ervoor te zorgen dat de overeenkomstig dit artikel door de leveranciers aan hun klanten verstrekte informatie betrouwbaar is **op een duidelijk vergelijkbare wijze op nationaal niveau wordt verstrekt.**

Commentaar

Lid 9 was al grotendeels opgenomen in de vorige elektriciteitsrichtlijn maar werd wat gewijzigd (zie vetschrift).

De toevoeging in a) is echter niet helemaal duidelijk. Zo zou er bedoeld kunnen worden dat de vergelijking moet gebeuren tussen lidstaten onderling ofwel op het niveau van de lidstaat. De VREG interpreteert punt a) als zijnde dat de vergelijking moet gebeuren op het niveau van de lidstaat. In een federale lidstaat zoals België en gezien de huidige bevoegdheidsverdeling inzake energie, betekent dit logischerwijze dat de vergelijking moet gebeuren op gewestelijk niveau.

De VREG is trouwens een van de initiatiefnemers van EPED (European Platform for Electricity Disclosure) dat tot doel heeft de regulerende instanties en andere bevoegde nationale autoriteiten samen te brengen en een geharmoniseerde methodologie te ontwikkelen die tot consistente en vergelijkbare informatie op Europees (supranationaal) niveau moet leiden.

De bepalingen van lid 9 zijn reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving, met name in artikel 7.4.1. van het Energiedecreet, en in het Besluit REG-ODV, met name in §1 van artikel 22:

"Op elke factuur of op een begeleidend document daarbij en in het promotiemateriaal dat hij rechtstreeks aan zijn eindafnemers overmaakt, vermeldt de leverancier:

1° de oorsprong van de door hem in het voorgaande kalenderjaar via het transmissie- of distributienet geleverde elektriciteit aan eindafnemers, in totaal en voor het aangeboden product en dit vanaf 1 maart van het lopende jaar;

2° de referentiebronnen waar voor het publiek toegankelijke informatie beschikbaar is over de gevolgen voor het milieu wat betreft CO₂-emissies en radioactief afval van elektriciteitsproductie met verschillende energiebronnen.

De minister bepaalt de vorm waarop deze vermeldingen dienen te gebeuren en de referentiebronnen waarnaar dient te worden verwezen.

Er is echter door de minister nog geen vorm bepaald volgens dewelke deze vermeldingen dienen te gebeuren. Dit zou nog moeten gebeuren. ¹⁵

¹⁵ Daarbij kan inspiratie gezocht worden in de interpretative notes van de Commissie bij dit artikel in de vorige Elektriciteitsrichtlijn: de interpretative notes over "Labelling", terug te vinden via: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/labelling_en.pdf

Artikel 3, lid 9, c

9. De lidstaten zorgen ervoor dat elektriciteitsleveranciers op of bij de rekening en in promotiemateriaal voor de eindafnemers de volgende informatie verstrekken:

c) informatie betreffende hun rechten aangaande geschillenbeslechting waarover zij in geval van een geschil beschikken.

Commentaar:

Punt c) is nieuw, doch reeds deels omgezet in België in het Akkoord met betrekking tot de consumenten in de vrijgemaakte Belgische elektriciteits- en aardgasmarkt.¹⁶ Dit stelt dat op de factuur de procedure moet beschreven worden die gevolgd zal worden indien een consument een factuur protesteert. Bovendien moeten ook de gegevens van de ombudsdiensten voor energie op de factuur vermeld worden. Enkel met betrekking tot het promotiemateriaal is er geen verplichting ten opzichte van energieleveranciers om dit te vermelden.

Artikel 3, lid 10

10. De lidstaten nemen maatregelen ter verwezenlijking van de doelstellingen inzake sociale en economische cohesie, milieubescherming, waaronder in voorkomend geval maatregelen inzake energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer en middelen ter bestrijding van klimaatverandering alsmede inzake leverings- en voorzieningszekerheid. Bij deze maatregelen kan het met name gaan om het verstrekken van toereikende economische stimulansen, in voorkomend geval met gebruikmaking van alle bestaande nationale en communautaire instrumenten, voor onderhoud en aanleg van de noodzakelijke netinfrastructuur, inclusief interconnectiecapaciteit.

Commentaar:

Dit artikel vergt geen verdere omzetting of acties in het Vlaams Gewest. Er zijn reeds voldoende acties op dit vlak ondernomen in het Vlaams Gewest voor wat haar energiebevoegdheden betreft (o.a. quotumverplichtingen groene stroom en warmtekrachtbesparing, sociale openbare dienstverplichtingen, REG-openbare dienstverplichtingen,...).

Artikel 3, lid 11:

11. Teneinde energie-efficiëntie te bevorderen bevelen de lidstaten, of indien de lidstaat hierin voorziet, de regulerende instanties, ten sterkste aan dat elektriciteitsbedrijven het gebruik van elektriciteit optimaliseren, bijvoorbeeld door het aanbieden van diensten op het gebied van

¹⁶

Op 16 september 2004 hebben de leveranciers van elektriciteit en aardgas een akkoord (pdf) gesloten met betrekking tot de consumenten in de vrijgemaakte Belgische elektriciteits- en aardgasmarkt. Dit akkoord kwam tot stand na besprekingen met vertegenwoordigers van de verbruikersorganisaties, vertegenwoordigers van de regulerende overheden, o.a. de VREG, en de toenmalige federale minister bevoegd voor consumentenzaken, Freya Van den Bossche. Het akkoord heeft tot doel een aanvullende bescherming te bieden aan de consument in de vrijgemaakte elektriciteits- en aardgasmarkt, zodat een aantal negatieve fenomenen (bijvoorbeeld onterechte leverancierswissels) preventief kunnen worden vermeden aan de hand van sluitende afspraken tussen de energieleveranciers. Het oorspronkelijke akkoord trad in werking op 1 maart 2005. Het akkoord onderging begin 2006 een aantal verfijningen en verbeteringen. Deze nieuwe versie werd ondertekend op 9 maart 2006 en geldt sinds 1 juli 2006.

energiebeheer of het ontwikkelen van innovatieve prijsformules, in voorkomend geval vereenvoudigd door de invoering van slimme metersystemen of slimme netwerken (smart grids).

Commentaar

De tekst van dit lid 11 lijkt weinig reglementair. De lidstaten of regulatoren moeten "ten sterkste aanbevelen" dat elektriciteitsbedrijven (leveranciers en netbeheerders) het gebruik van elektriciteit optimaliseren.

In ieder geval lijken de bestaande REG-ODV's voor de netbeheerders al voldoende om te kunnen stellen dat dit zeker al uitgevoerd is in het Vlaams Gewest.

Dit artikel zal dus ook geen verdere omzetting eisen.

Artikel 3, lid 12 en lid 13:

12. Elke lidstaat voorziet in één enkel contactpunt waar de consumenten alle nodige informatie kunnen krijgen over hun rechten, de vigerende wetgeving en de middelen van geschillenbeslechting in geval van een geschil. Dergelijke contactpunten kunnen deel uitmaken van de algemene consumentenvoorlichtingsloketten.

13. De lidstaten waarborgen dat er een onafhankelijk mechanisme is, zoals een energieombudsman of een consumentenorgaan, voor de efficiënte afhandeling van klachten en buitengerechtelijke geschillenbeslechting.

Commentaar

Beide bepalingen zijn nieuw.

De omzetting van deze leden van het artikel is al gebeurd in federale wetgeving (federale ombudsdienst voor energie). In de wetgeving rond de federale ombudsdienst voor energie staat dat deze zowel vragen als klachten tegen elektriciteits- en gasbedrijven kan ontvangen (uniek loket), waarbij klachten over de gewestelijke aangelegenheden doorgestuurd zullen worden naar de bevoegde instanties. Dit is conform de richtlijn.

De VREG merkt op dat best nog een samenwerkingsakkoord gesloten wordt tussen de federale overheid en de gewesten met betrekking tot de samenwerking tussen de Federale ombudsdienst voor energie en de gewestelijke regulatoren en andere overheidsinstanties die werkzaam zijn op het vlak van energie.

Dit artikel vereist dus geen verdere omzetting.

Artikel 3, lid 14 en lid 15:

14. De lidstaten kunnen besluiten de bepalingen van de artikelen 7, 8, 32 en/of 34 niet toe te passen, voor zover de toepassing daarvan de elektriciteitsbedrijven in feite of in rechte verhindert zich van de hun in het algemeen economisch belang opgelegde verplichtingen te kwijten en mits de ontwikkeling van de handel niet wordt beïnvloed in een mate die strijdig is met de belangen van de Gemeenschap. De belangen van de Gemeenschap omvatten onder meer mededinging met betrekking tot de in aanmerking komende afnemers overeenkomstig deze richtlijn en artikel 86 van het Verdrag.

15. De lidstaten delen de Commissie na de implementatie van deze richtlijn alle maatregelen mee die zijn vastgesteld om universele dienstverlening en openbardienstverleningsverplichtingen in het leven

te roepen, met inbegrip van consumentenbeschermings- en milieubeschermingsmaatregelen, en van de mogelijke gevolgen van die maatregelen voor de nationale en internationale concurrentie, ongeacht of deze maatregelen een ontheffing van deze richtlijn vereisen. Zij stellen de Commissie vervolgens om de twee jaar in kennis van alle wijzigingen van de maatregelen mee, ongeacht of deze maatregelen een ontheffing van deze richtlijn vereisen.

Commentaar:

Deze artikelen hoeven niet omgezet worden. Er dient natuurlijk wel te voldaan aan de rapporteringsverplichtingen, bedoeld in lid 15, zodra de richtlijn is geïmplementeerd.

Artikel 3, lid 16

16. De Commissie stelt in overleg met de relevante belanghebbenden, waaronder de lidstaten, de nationale regulerende instanties, consumentenorganisaties en elektriciteitsbedrijven, en, voortbouwend op de tot dan bereikte vooruitgang, de sociale partners, een duidelijke en beknopte checklist voor energiegebruikers op met praktische informatie inzake de rechten van energieconsumenten. De lidstaten waarborgen dat elektriciteitsleveranciers of distributiesysteembeheerders in samenwerking met de regulerende instanties de nodige maatregelen treffen om al hun consumenten te voorzien van een kopie van de checklist voor energieconsumenten en dat deze algemeen beschikbaar is.

Commentaar

Dit betreft opnieuw een volledig nieuw lid. Voor de uitvoering van dit lid is in het in de eerste plaats wachten op de checklist van de commissie. Daarna zal wel nog moeten worden bepaald of de leveranciers of de netbeheerders deze checklist moet verspreiden. Het lijkt de VREG logischer om deze verplichting op te leggen aan de leveranciers.

In de Vlaamse energiewetgeving is al een decretale basis voorhanden om deze verplichting op te leggen aan leveranciers, met name in art. 4.3.2. van het Energiedecreet.

2.4. Voorschriften inzake consumentenbescherming (bijlage 1 bij de Elektriciteitsrichtlijn)

Inleiding:

De consumentenrechten zijn in België een federale bevoegdheid. Op grond van deze bevoegdheid (en met name de Wet Handelspraktijken) is er een specifiek akkoord uitgewerkt dat de rechten regelt van de consument van elektriciteit en aardgas (het akkoord met betrekking tot de consumenten in de vrijgemaakte Belgische elektriciteits- en aardgasmarkt, zoals hoger vermeld en hierna "Akkoord" genoemd).

Anderzijds betreft de levering van elektriciteit en aardgas aan afnemers via het distributienet een gewestelijke bevoegdheid. Op basis van deze bevoegdheid zijn al een aantal beschermingsmaatregelen opgenomen in de Vlaamse energiewetgeving (o.a. bescherming bij wanbetaling, ...). In het Energiedecreet is ook in artikel 4.3.2. de mogelijkheid voorzien om aan leveranciers verplichtingen op te leggen in verband met o.a. hun facturatie, hun informatieverlening en hun klachtenbehandeling.

De maatregelen voorzien in bijlage 1 van de richtlijn handelen over de rechten van de energieconsument. Deze maatregelen waren reeds grotendeels voorzien in de vorige richtlijn. Hierna wordt in het vet aangeduid welke wijzigingen werden aangebracht.

Deze maatregelen kunnen dus meestal zowel door de federale overheid als de gewestelijke overheid worden omgezet. Verschillende maatregelen zijn trouwens reeds omgezet in het Akkoord.

Aangezien de meeste maatregelen ten gunste van de energieconsument reeds zijn opgenomen in het Akkoord, lijkt het de VREG het best dat de enkele aanvullingen of aanpassingen die nog dienen te gebeuren op basis van de nieuwe richtlijnen, ook worden aangebracht in het Akkoord.

Het is noodzakelijk om omtrent de omzetting van de bijlage bij de Elektriciteitsrichtlijn duidelijke afspraken te maken tussen de federale overheid en de gewestelijke overheid.

Bijlage I, paragraaf 1, a):

Onverminderd de communautaire voorschriften inzake consumentenbescherming, met name Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 1997 betreffende de bescherming van de consument bij op afstand gesloten overeenkomsten en Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten, houdende in artikel 3 bedoelde maatregelen in dat ervoor wordt gezorgd dat de afnemers:

a) recht hebben op een contract met hun elektriciteitsleverancier waarin zijn opgenomen:

- de identiteit en het adres van de leverancier;
- de geleverde diensten, de aangeboden kwaliteitsniveaus van de diensten en de benodigde tijd voor de eerste aansluiting;
- de aangeboden soorten onderhoudsdiensten;
- de wijze waarop de meest recente informatie over alle geldende tarieven en onderhoudskosten kan worden verkregen;
- de duur van het contract, de voorwaarden voor verlenging en beëindiging van de diensten en van het contract, **en of het toegestaan is het contract kosteloos op te zeggen**;
- alle vergoedingen en terugbetalingsregelingen die gelden indien de contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten niet worden gehaald, **met inbegrip van onnauwkeurige en te late facturering**;
- de methode voor het beginnen van procedures voor de beslechting van geschillen overeenkomstig punt f);
- **informatie over consumentenrechten, met inbegrip van klachtenbehandeling en de in dit punt bedoelde informatie, welke duidelijk wordt meegedeeld door middel van de facturen of via de websites van het elektriciteitsbedrijf.**

De contractuele voorwaarden zijn eerlijk en vooraf bekend. In ieder geval zou deze informatie voorafgaand aan de ondertekening of bevestiging van het contract moeten worden verstrekt. Indien contracten door middel van tussenpersonen worden gesloten, wordt bovengenoemde informatie eveneens voorafgaand aan de ondertekening van het contract verstrekt;

Commentaar

Punt a) is grotendeels al omgezet in het Akkoord. Enkel de tekst in het vet is nieuw.

Er bestaan wel nog geen schadevergoedingsregels bij het niet-behalen van contractuele kwaliteitsniveaus van de diensten van de leverancier (en voor sommige aspecten ook nog niet met betrekking tot de diensten van de netbeheerder). De VREG is van oordeel dat de bijlage niet oplegt

aan lidstaten om deze vergoedingsregels te voorzien. Als ze bestaan moeten ze wel worden vermeld op de factuur.

Deze paragraaf behoeft dus geen verdere omzetting.

Bijlage I, paragraaf 1, b)

Deze paragraaf stelt dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat afnemers:

b) op toereikende wijze in kennis worden gesteld van ieder voornemen de contractvoorwaarden te wijzigen en op de hoogte worden gesteld van hun recht op opzegging wanneer zij van een dergelijk voornemen in kennis worden gesteld. Dienstverleners stellen hun abonnees **op een transparante en begrijpelijke wijze** rechtstreeks in kennis van tariefstijgingen en doen dit binnen een redelijke termijn die een normale factureringsperiode na het invoeren van de stijging niet overschrijdt. De lidstaten zorgen ervoor dat afnemers de mogelijkheid krijgen contracten op te zeggen indien zij de hun door de elektriciteitsleverancier aangemelde nieuwe voorwaarden niet aanvaarden;

Commentaar

De toevoeging in punt b) (tekst in het vet) lijkt erop te wijzen dat consumenten rechtstreeks (= via bericht dat rechtstreeks aan hen is gericht bv. brief) op de hoogte moeten worden gesteld van een tariefverhoging. In het Akkoord is al opgenomen dat er een opzegmogelijkheid van één maand moet zijn vanaf de effectieve en geïndividualiseerde kennisgeving van de wijziging van de algemene en/of bijzondere contractuele voorwaarden of van een wijziging van prijzen, die niet voortvloeit uit een contractueel overeengekomen prijsherzieningsbeding (= indexatie bij variabele prijzen).

Deze paragraaf behoeft dus geen verdere omzetting.

Bijlage I, paragraaf 1, c) en d)

Deze paragrafen stellen dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat afnemers:

c) transparante informatie ontvangen over geldende prijzen en tarieven en over standaardvoorwaarden met betrekking tot de toegang tot en het gebruik van elektriciteitsdiensten;

d) een ruime keuze van betalingswijzen wordt geboden, **die geen enkele categorie klanten discrimineert. Systemen voor vooruitbetaling zijn billijk en vormen een goede afspiegeling van het vermoedelijke verbruik.** Ieder verschil in voorwaarden komt overeen met de kosten die de verschillende betalingswijzen voor de leverancier meebrengen. De algemene voorwaarden van de contracten dienen eerlijk en transparant te zijn. Zij zijn gesteld in duidelijke en begrijpelijke taal **en bevatten geen niet-contractuele belemmeringen voor het uitoefenen van de rechten van afnemers, zoals overdreven contractuele documentatie.** Afnemers worden beschermd tegen oneerlijke of misleidende verkoopmethoden;

Interpretative notes¹⁷:

Annex I(1)(i) states that consumers must be properly informed of actual electricity/gas consumption and costs frequently enough to enable them to regulate their own electricity/gas consumption. The Commission services note that the introduction of appropriate smart meters would greatly assist the fulfilment of this obligation. Annex I also points out that consumers must be offered a wide choice of payment methods, which do not unduly discriminate between customers. Furthermore, prepayment systems must be fair and adequately reflect

¹⁷ Interpretative notes "Retail markets", 4.3., p. 6.

likely consumption. These provisions are intended to ensure that consumers do not pay an excessive amount as part of a regular payment system and that consumers have access to a range of methods for payment. It is reasonable to assume that consumers should have access to systems that are paid in arrears or in advance and are accessible to all consumers, including those without bank accounts or access to the internet..

Commentaar

Enkel de tekst in het vet is nieuw ten opzichte van de vorige richtlijn.

De bepalingen van paragraaf c) en d) zijn reeds omgezet in het Akkoord, onder titel V Communicatie naar de consument (voor paragraaf c) en punt 12, titel IV.i. Algemene voorwaarden (in verband met paragraaf d)).

In de Vlaamse energiewetgeving is bovendien ook voorzien in verschillende wijzen van betaling. Zo is in artikel 45, 4° van het Besluit SODV voorzien dat er verschillende betalingsmogelijkheden moeten aangeboden worden door de leveranciers aan huishoudelijke afnemers, waarin in ieder geval betalingen per maand en per kwartaal en betalingen via overschrijving en domiciliëring begrepen moeten zijn.

In paragraaf d) wordt nu ook gesteld dat er regels moeten komen m.b.t. systemen van voorafbetaling van het energieverbruik. Het gaat daarbij niet enkel om de voorschotfacturatie door energieleveranciers, maar ook om voorafbetaling via budgetmeters. Via de algemene decretale basis voorzien in 4.3.2. van het Energiedecreet, kan het Vlaams Gewest dergelijke regels opleggen.

Dit zou echter ook kunnen gebeuren door opname van deze regels in het Akkoord.

Bijlage I, paragraaf 1, e) en f)

Deze paragrafen stellen dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat afnemers:

e) geen kosten in rekening worden gebracht indien zij van leverancier veranderen;

f) transparante, eenvoudige en goedkope procedures ter beschikking krijgen voor het afhandelen van hun klachten. **Meer in het bijzonder hebben alle consumenten recht op dienstverlening en klachtenbehandeling door hun elektriciteitsleverancier. Door middel van dergelijke buitengerechtelijke geschillenbeslechting** moeten geschillen billijk en snel, **en bij voorkeur binnen drie maanden**, kunnen worden beslecht, zo nodig via een systeem van terugbetaling en/of vergoeding. Hierbij dienen zoveel mogelijk de beginselen van Aanbeveling 98/257/EG van de Commissie van 30 maart 1998 betreffende de principes die van toepassing zijn op de organen die verantwoordelijk zijn voor de buitengerechtelijke beslechting van consumentengeschillen te worden gevolgd;

Interpretative notes¹⁸:

Consumers must benefit from transparent simple and inexpensive procedures for dealing with their complaints. This should include a good standard complaint handling by their energy service providers. Out-of-court dispute settlements should be completed within three months. Member States must ensure that suppliers effectively communicate to consumers their rights, including information on alternative dispute settlement procedures. Member States should have regard to best practices in complain handling, in particular in relation to those systems that are available free of charge.

¹⁸ Interpretative notes "Retail markets", 4.5., p. 7.

Interpretative notes:¹⁹

In order to build confidence among consumers so that they will actively participate in the internal energy market, it is vital that their concerns and complaints are dealt with in a transparent, effective and non-discriminatory manner. To this end, Member States must ensure that there is an independent mechanism, such as an energy ombudsman or consumer body, to deal efficiently with complaints and facilitate out-of-court dispute settlements (Article 3(13) of the Electricity Directive, Article 3(9) of the Gas Directive).

Under Annex I(1)(f), consumers must benefit from transparent, simple and inexpensive procedures for dealing with their complaints. This should include a good standard of complaint handling by their energy service providers. Out-of-court dispute settlements should be completed within three months. Member States must ensure that suppliers effectively communicate to consumers their rights, including information on alternative dispute settlement procedures. Member States should have regard to best practices in complaint handling, in particular in relation to those systems that are available free of charge.

To avoid consumers becoming confused when dealing with the various agents involved in the supply of energy, Member States must ensure that there are single points of contact to provide consumers with all necessary information on their rights and how they can have access to the relevant dispute settlement procedure (Article 3(12) of the Electricity Directive, Article 3(9) of the Gas Directive).

Commentaar:

Beide paragrafen waren ook al opgenomen in de vorige richtlijn. Enkel de tekst in het vet is nieuw.

In paragraaf f) is gesteld dat leveranciers toch een minimum aan dienstverlening moeten aanbieden i.v.m. klachtenbehandeling. Eveneens moeten de lidstaten volgens de interpretatieve nota ervoor zorgen dat de leveranciers hun klanten moeten wijzen op hun rechten in verband met klachtenbehandeling en informatie geven met betrekking tot instanties die buitengerechtelijk geschillen kunnen oplossen. In België betreft dit in de eerste plaats de klachtenregeling door de federale Ombudsdienst voor energie.

Paragraaf e) en f) zijn dus al omgezet in federale wetgeving (wetgeving m.b.t. federale ombudsdienst en in het Akkoord) en vereisen dus geen verdere omzetting in Vlaamse wetgeving.

Bijlage I, paragraaf 1, g), h) en i):

Deze paragrafen stellen dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat afnemers:

g) die toegang hebben tot de universele dienstverlening overeenkomstig de op grond van artikel 3, lid 3, door de lidstaten aangenomen bepalingen, in kennis worden gesteld van hun rechten in verband met universele dienstverlening;

h) de beschikking krijgen over hun verbruiksgegevens en in staat zijn om, met uitdrukkelijke toestemming en kosteloos, geregistreerd leveringsbedrijf toegang te geven tot hun geregistreerde verbruiksgegevens. De partij die verantwoordelijk is voor het gegevensbeheer is verplicht deze gegevens aan het bedrijf te verstrekken. De lidstaten leggen een gegevensformaat vast, alsook een procedure voor leveranciers en consumenten om toegang te krijgen tot die gegevens. Voor deze dienst mogen de gebruiker geen extra kosten aangerekend worden.

¹⁹ Interpretative note 'Retail markets', 4.5., p. 6-7.

i) naar behoren worden geïnformeerd over hun daadwerkelijk elektriciteitsverbruik en de kosten daarvan, zulks voldoende frequent om hen in staat te stellen hun eigen elektriciteitsverbruik te regelen. Voor de verstrekking van de informatie wordt een voldoende ruime termijn ingesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de capaciteit van de meetapparatuur van de afnemer en met het elektriciteitsproduct in kwestie. Er wordt naar behoren rekening gehouden met de kostenefficiëntie van deze maatregelen. Voor deze dienst mogen de verbruiker geen extra kosten worden aangerekend.

Interpretative notes: ²⁰

Annex I(1)(i) states that consumers must be properly informed of actual electricity/gas consumption and costs frequently enough to enable them to regulate their own electricity/gas consumption. The Commission services note that the introduction of appropriate smart meters would greatly assist the fulfilment of this obligation. Annex I also points out that consumers must be offered a wide choice of payment methods, which do not unduly discriminate between customers. Furthermore, prepayment systems must be fair and adequately reflect likely consumption. These provisions are intended to ensure that consumers do not pay an excessive amount as part of a regular payment system and that consumers have access to a range of methods for payment. It is reasonable to assume that consumers should have access to systems that are paid in arrears or in advance and are accessible to all consumers, including those without bank accounts or access to the internet.

Commentaar

g) was reeds opgenomen in de vorige richtlijn.

Paragrafen h) en i) werken verder uit wat er onder artikel 3, lid 5, b) van de Richtlijn (zie hoger) moet verstaan worden.

h) handelt over de mogelijkheid voor een afnemer om een leverancier toestemming te geven tot het opvragen van zijn verbruiksgegevens. De netbeheerder is dan verplicht om deze gegevens te verstrekken aan de leverancier.

i) daarentegen gaat over de informatieverstrekking aan de afnemer, die op basis van de informatie rond zijn elektriciteitsverbruik in staat moet zijn om zijn eigen elektriciteitsverbruik te regelen.

De bepalingen h) en i) zijn, net zoals artikel 3, lid 5, b), reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving, met name in artikel 21 van het REG-besluit en behoeven dus geen verdere omzetting.

Bijlage I, paragraaf 1, j)

Deze paragraaf stelt dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat afnemers:

j) nadat ze van elektriciteitsleverancier zijn veranderd, ten laatste zes weken nadat deze leverancier hiervan in kennis is gesteld met een definitieve afsluitingsrekening ontvangen.

Commentaar

Paragraaf j) is een volledig nieuwe bepaling die implicaties heeft op het facturatiesysteem van de leveranciers en het doorgeven van de verbruiksgegevens van afnemers door de netbeheerder aan de leverancier van de afnemer.

²⁰ Interpretative notes "Retail Markets", 4.3, p.6.

Bij de herziening van het TRDE al rekening gehouden met deze bepaling. In het artikel V.3.8.6. van het TRDE wordt de termijn van zes weken, zoals opgenomen in j), zelfs op meer situaties toegepast dan voorzien in de richtlijn. Artikel V.3.8.6 bepaalt nl. het volgende: "*Na ontvangst van de meetgegevens voor een toegangspunt moet de leverancier, in geval van een jaarlijkse afrekening en in geval van klantenwissel, leverancierswissel of gecombineerde wissel, binnen een termijn van zes weken een factuur opmaken en deze overmaken aan de distributienetgebruiker.*"

Dit artikel is dus al omgezet in de Vlaamse energiewetgeving.

Bijlage I, paragraaf 2:

2. De lidstaten waarborgen dat er slimme metersystemen worden ingevoerd die de actieve participatie van de consumenten aan de markt voor elektriciteit ondersteunen. De invoering van dergelijke metersystemen kan worden onderworpen aan een economische evaluatie van de kosten en baten voor de markt en de individuele consument op lange termijn of aan een onderzoek van welke vorm van slim meten economisch haalbaar en kosteneffectief is en welke termijn haalbaar is voor de distributie ervan.

Een dergelijke evaluatie vindt uiterlijk plaats op 3 september 2012.

Onder voorbehoud van deze evaluatie stellen de lidstaten of de bevoegde autoriteit die zij aanwijzen, een tijdschema van maximaal 10 jaar op voor de invoering van slimme metersystemen.

Wanneer de ingebruikname van slimme meters positief wordt beoordeeld, wordt tegen 2020 minstens 80% van de consumenten voorzien van deze slimme meetsystemen.

De lidstaten of de bevoegde autoriteit die zij aanwijzen waarborgen de interoperabiliteit van dergelijke metersystemen die op hun grondgebied worden ingevoerd en houden rekening met de toepassing van adequate normen en beste praktijken en het belang van de ontwikkeling van de interne elektriciteitsmarkt;

Interpretative note²¹:

An intelligent metering system or 'smart meter' is an electronic device that can measure the consumption of energy, adding more information than a conventional meter, and can transmit data using a form of electronic communication. A key feature of a smart meter is the ability to provide bi-directional communication between the consumer and supplier/operator. It should also promote services that facilitate energy efficiency within the home. The move from old, isolated and static metering devices towards new smart/active devices is an important issue for competition in energy markets. The implementation of smart meters is an essential first step towards the implementation of smart grids.'

...

Under the Electricity and Gas Directives, Member States must ensure the implementation of intelligent metering systems that help consumers to participate actively in the electricity and gas supply markets (Annex I(2) of the Electricity and Gas Directives). Therefore, the technology chosen must facilitate the consumer's active participation in the electricity and gas supply market. As such, the ownership of the meter is a key consideration and must not inhibit the development of retail market competition. The implementation of such metering systems may be subject to an economic assessment of all the long-term costs and benefits to the market and the individual consumer or of which form of intelligent metering is economically reasonable and cost-effective and which timeframe is feasible for their

²¹ Interpretative note "retail markets", 4.7, p. 7-9

distribution. This assessment must be completed by 3 September 2012.

...

With regard to the frequency of meter reading, it should be noted that consumers must be properly informed of actual energy consumption and costs frequently enough to enable them to regulate their own consumption (Annex I(1)(i) of the Electricity and Gas Directives). The Commission's services consider that receiving information on a monthly basis would be sufficient to allow a consumer to regulate his consumption.

When carrying out an economic assessment, Member States should have regard to appropriate pilot programmes that have already implemented smart meters. Where an economic assessment of the long-term costs and benefits has been made, at least 80% of those consumers who have been assessed positively, have to be equipped with intelligent metering systems for electricity by 2020. In reply to a request for clarification on the scope of the 80 % target for smart meters in Annex I to the Electricity Directive, the Commission issued a Declaration to the effect that it is understood that where no economic assessment of the long-term costs and benefits is made, at least 80 % of all consumers have to be equipped with intelligent metering systems by 2020 (Annex I(2) of the Electricity Directive).

With regard to gas, although there is no specific target date for the implementation of smart metering, it should be achieved within a reasonable period of time (Annex I(2) of the Gas).

Commentaar

Deze bepalingen met betrekking tot de slimme elektriciteits- en gasmeter zijn volledig nieuw. Zij zullen moeten worden omgezet in de Vlaamse energiewetgeving.

De richtlijn stelt dat een lidstaat de invoering van dergelijke metersysteem kan onderwerpen aan een economische evaluatie van de kosten en baten voor de markt en de individuele consument op lange termijn of aan een onderzoek van welke vorm van slim meten economisch haalbaar en kosteneffectief is en welke termijn haalbaar is voor de distributie ervan. In de interpretatieve nota is een lijst opgenomen die de baten bevat die in een dergelijke studie naar slimme meters meegenomen moeten worden.

Deze lijst is niet exhaustief en omvat²²:

- *"improved retail competition;*
- *energy efficiency and energy savings;*
- *lower bills due to better customer feedback;*
- *new services for consumers, including vulnerable customers;*
- *improved tariff innovation with time of use tariffs;*
- *accurate billing;*
- *reduced costs and increased convenience for pre-pay;*
- *less environmental pollution due to reduced carbon emissions; and*
- *the facilitation of microgeneration, including renewable generation.*

Indien de kostenbatenanalyse niet plaatsvindt moet, volgens de Commissie, in 2020 80% van alle afnemers een slimme meter hebben. Indien een lidstaat wel een kostenbatenanalyse uitvoert, moeten in 2020 80% van de afnemers waarvoor er een positieve analyse is bekomen een slimme meter hebben (dit kan dus maar enkele categorieën van afnemers betreffen).

²² Interpretative notes, "retail markets", 4.7, p. 8:

Verder wordt in de interpretatieve nota beschreven dat de gekozen technologie ervoor moet zorgen dat de actieve deelname van de afnemer in de elektriciteits- en gas markt bevorderd wordt (denk bijvoorbeeld aan het vlotter en minder foutgevoelig verlopen van het switchingproces).

Ook in deze interpretatieve nota wordt bij het gedeelte van slimme meters verwezen naar i) van bijlage 1, die voorziet in de mogelijkheid van de afnemer om zijn energieverbruik aan te passen op basis van het verbruik, dat op frequente basis moet worden doorgegeven.

De Commissie is van oordeel dat afnemers met een slimme meter hun verbruiksdata minstens op maandelijkse basis moeten krijgen, zodat de afnemer zijn verbruik op basis daarvan kan aanpassen.

Bij de omzetting van de richtlijn in Vlaamse energiewetgeving kan best een definitie voor slimme meter voorzien worden. Paragraaf 2 bevat geen definitie van "slimme metersystemen". In de interpretatieve nota (zie geciteerd stuk hierboven) wordt een slimme meter wel omschreven. Dit kan dienen als inspiratie.

Verder dient het Vlaams Gewest te bepalen of zij de invoering van slimme netten zal laten afhangen van de positieve uitkomst van een kosten-batenanalyse, waarbij de elementen moeten worden meegenomen die beschreven staan in de interpretatieve notes (zie hierboven).

De VREG wijst erop dat zij al een kosten-batenmodel heeft laten opstellen voor de uitvoering van een dergelijke kosten-batenanalyse, doch dat nog een aantal gegevens dienen bekomen te worden (voornamelijk uit de proefprojecten die momenteel voorzien zijn) om een volledige en voldoende gedetailleerde kosten-batenanalyse uit te kunnen voeren.

Verder zal voorzien moeten worden dat netbeheerders minimaal maandelijks de meterstanden van afnemers met slimme meters moeten overmaken aan hun leverancier en moeten leveranciers verplicht worden hun systeem zo aan te passen dat ze deze klanten ook op maandelijkse basis kunnen inlichten over hun verbruik voor de betrokken maand.

3. Monitoren van de leverings- en voorzieningszekerheid (artikel 4 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 4 Elektriciteitsrichtlijn:

De lidstaten zorgen ervoor dat aangelegenheden betreffende de voorzieningszekerheid worden gemonitord. Wanneer de lidstaten zulks nodig achten, kunnen zij deze taak toevertrouwen aan de in artikel 35 bedoelde regulerende instanties. Met name zullen het evenwicht tussen vraag en aanbod op de nationale markt, het niveau van de verwachte toekomstige vraag, geplande of in aanbouw zijnde extra capaciteit die wordt overwogen, en de kwaliteit en de staat van onderhoud van de netten, alsmede maatregelen ter dekking van de piekvraag en bij het in gebreke blijven van één of meer leveranciers gemonitord worden. De bevoegde autoriteiten publiceren om de twee jaar uiterlijk op 31 juli een verslag over de bevindingen die het monitoren van deze aangelegenheden heeft opgeleverd, alsmede de getroffen of overwogen maatregelen met betrekking tot deze aangelegenheden en zenden dit verslag onverwijld naar de Commissie.

Interpretative notes:²³

In fulfilling their enhanced role, national regulatory authorities will have a duty to monitor the effectiveness of market opening and competition at the retail level (Article 37(1)(j) of the Electricity Directive, Article 41(1)(j) of the Gas Directive). This should take place across a

²³ Interpretative notes "Retail Markets", 3, p.4.

range of indicators that will promote the active monitoring of retail markets by national regulatory authorities. If the national regulatory authority does not have competence for the enforcement of competition law, it will have to work in close cooperation with the relevant competition authorities and financial regulators.

Part of the monitoring work that will have to be carried out by the national regulatory authority is in relation to its examination of supply prices to determine whether or not they are consistent with Article 3 of the Electricity and Gas Directives, i.e. whether they are the minimum necessary to protect consumers, vulnerable or otherwise, while not inhibiting effective competition in the market (Article 37(1)(o) of the Electricity Directive, Article 41(1)(o) of the Gas Directive). Where supply prices are clearly anti-competitive, for example because they deter market entry by negatively affecting the ability of entrants to acquire a viable customer base, it should be reported to the appropriate national authority for remedial action. As part of this examination, it will be for the regulator to determine whether prices are reasonable, easily and clearly comparable, transparent and non-discriminatory. In this context, such prices should be consistent with a competitive market outcome. Collectively, the duties and powers of national regulatory authorities broaden the role of the regulators to include additional monitoring and regulation of the operation of the internal energy market.

Commentaar:

Dit artikel raakt zowel de federale als de gewestelijke overheden, elk voor wat betreft de monitoring van hun energiebevoegdheden.

Het artikel moet niet verder omgezet worden in Vlaamse energiewetgeving. In artikel 3.1.3., 4°, c) van het Energiedecreet is uitdrukkelijk de taak opgelegd aan de VREG om statistieken en gegevens te publiceren met betrekking tot de elektriciteits- en gasmarkt. Met name de monitoring van de kwaliteit en de staat van onderhoud van het Vlaamse distributienet gebeurt nu al door de VREG. De desbetreffende rapporten van de VREG worden jaarlijks gepubliceerd.

Het monitoren van de prijzen en met name de redelijkheid van deze prijzen (een aspect van de verplichting van lidstaten inzake het waarborgen van een universele dienstverlening) is een bevoegdheid van de CREG. De VREG monitort echter op maandelijkse basis de hoogte van de elektriciteits- en gasprijzen aan huishoudelijke afnemers in het Vlaams Gewest. Dit gebeurt op basis van de gegevens die zij verwerft om de leveranciersvergelijking op haar website up-to-date te houden. Deze monitoring heeft niet tot doel om inzicht te krijgen in de samenstelling van de energieprijscaponeent van de totale prijs en kan dus op heden niet gebruikt worden om de redelijkheid van de prijzen toegepast door de energieleveranciers te beoordelen.

4. Bouw van productie-installaties (artikel 7 Elektriciteitsrichtlijn en artikel 4 Gasrichtlijn)

4.1. Vergunningsprocedures voor nieuwe capaciteit (artikel 7 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 7 Elektriciteitsrichtlijn:

1. Voor de bouw van nieuwe productiecapaciteit voeren de lidstaten een vergunningsprocedure in die aan de hand van objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria wordt toegepast.

2. De lidstaten stellen de criteria voor de verlening van bouwvergunningen voor productiecapaciteit op hun grondgebied vast. Bij het vaststellen van passende criteria houden de lidstaten rekening met:

- a) de veiligheid en de bedrijfszekerheid van het elektriciteitssysteem, de installaties en de bijbehorende uitrusting;
- b) de bescherming van de volksgezondheid en de veiligheid;
- c) de bescherming van het milieu;
- d) ruimtelijke ordening en locatie;
- e) gebruik van grond met een openbare bestemming;
- f) energie-efficiëntie;
- g) de aard van de primaire energiebronnen;
- h) de bijzondere kenmerken van de aanvrager, zoals technische, economische en financiële capaciteit;
- i) de naleving van de maatregelen die krachtens artikel 3 zijn genomen.

j) de bijdrage van de productiecapaciteit aan het bereiken van het algemene streefcijfer van de Gemeenschap van een aandeel energie uit hernieuwbare bronnen van minstens 20 % in het bruto eindverbruik van energie in de Gemeenschap in 2020 als bedoeld in Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (met voetnoot naar: PB L 140 van 5.6.2009, blz. 16.), en

k) de bijdrage van de opwekkingscapaciteit aan het verminderen van emissies.

3. De lidstaten zorgen ervoor dat er specifieke vergunningsprocedures bestaan voor kleine gedecentraliseerde en/of gedistribueerde productie, waarbij rekening gehouden wordt met hun beperkte grootte en potentiële effect.

De lidstaten kunnen richtsnoeren vaststellen voor deze specifieke vergunningsprocedure. De nationale regulerende instanties of andere bevoegde nationale autoriteiten, waaronder planningsinstanties, beoordelen deze richtsnoeren en kunnen wijzigingen daarvan voorstellen.

Indien lidstaten specifieke vergunningsprocedures voor grondgebruik hebben vastgesteld voor het starten van grote nieuwe infrastructuurprojecten voor de productie van energie, laten de lidstaten in voorkomend geval de bouw van nieuwe opwekkingscapaciteit binnen het toepassingsgebied van deze procedures vallen en passen zij deze op niet-discriminerende wijze en binnen een passend tijdschema toe.

Commentaar

Enkel de vet gedrukte tekst is nieuw ten opzichte van de vorige Elektriciteitsrichtlijn.

Het artikel lijkt in de eerste plaats van toepassing te zijn op de individuele vergunningen die door de federale minister bevoegd voor energie, op voorstel van de CREG, toegekend worden voor de bouw van nieuwe installaties voor elektriciteitsproductie.²⁴

Een gelijkaardige vergunning voor kleine gedecentraliseerde installaties lijkt ons niet opportuun, voor zover de geldende aansluitings- en exploitatievoorschriften worden gevolgd. Mogelijk kan wel een

²⁴ Conform artikel 4 van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt

melding worden voorzien bij de regulator: voor de installaties die certificatensteun aanvragen kan die aanvraag tevens als melding worden beschouwd.

Het artikel kan evenwel ook zo geïnterpreteerd worden dat het ook van toepassing is op de stedenbouwkundige vergunning. Dit is wel gewestelijke bevoegdheid, maar behoort niet tot de bevoegdheid van de VREG.

De VREG is dan ook niet de beste instantie om uit te maken of deze bepalingen al of niet verder dienen te worden omgezet in (Vlaamse) wetgeving.

4.2. Toestemmingsprocedure voor de bouw en exploitatie van aardgasinstallaties (artikel 4 Gasrichtlijn)

Artikel 4 Gasrichtlijn:

1. In gevallen waarin toestemming (bijvoorbeeld vergunning, toelating, concessie, instemming of goedkeuring) vereist is voor de bouw of exploitatie van aardgasinstallaties, verlenen de lidstaten of de door hen aangewezen bevoegde instanties overeenkomstig de leden 2 tot en met 4 toestemming voor de bouw of exploitatie van dergelijke installaties, pijpleidingen en bijbehorende uitrusting op hun grondgebied. De lidstaten of de door henaangewezen bevoegde instanties kunnen op dezelfde basis tevens toestemming verlenen voor de levering van aardgas, ook aan grootafnemers.
2. Lidstaten met een toestemmingsregeling leggen objectieve en niet-discriminerende criteria vast waaraan moet worden voldaan door een bedrijf dat een aanvraag voor de bouw en/of exploitatie van aardgasinstallaties of een aanvraag voor het leveren van aardgas indient. De niet-discriminerende criteria en procedures voor het verlenen van toestemming worden gepubliceerd. **De lidstaten dragen er zorg voor dat in de vergunningsprocedures voor installaties, pijpleidingen en aanverwante uitrusting waar nodig rekening wordt gehouden met het belang van het project voor de interne markt voor aardgas.**
3. De lidstaten dragen er zorg voor dat de redenen waarom toestemming wordt geweigerd objectief en niet-discriminerend zijn en aan de aanvrager worden meegedeeld. De Commissie wordt ingelicht over de redenen van een dergelijke weigering. De lidstaten stellen een procedure vast die de aanvrager de mogelijkheid biedt om tegen dergelijke weigeringen beroep aan te tekenen.
4. Met het oog op de ontwikkeling van gebieden waar sinds kort geleverd wordt en met het oog op een doelmatige exploitatie in het algemeen, kunnen de lidstaten onverminderd artikel 38 verdere toestemming voor de bouw en exploitatie van distributiepipleidingsystemen in een bepaald gebied weigeren als dergelijke pijpleidingsystemen in dat gebied zijn aangelegd of daartoe voorstellen zijn gedaan en de bestaande of geplande capaciteit niet volledig wordt benut.

Commentaar:

Enkel de vet gedrukte tekst is nieuw ten opzichte van de vorige Gasrichtlijn.

Ook hier lijkt het artikel eerder van toepassing op de individuele vergunning die voorafgaandelijk toegekend moet worden door de federale minister bevoegd voor energie voor de bouw en de exploitatie van elke vervoerinstallatie van aardgas.²⁵

²⁵ Conform artikel 3 van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen.

Doch opnieuw kan dit artikel ook zo geïnterpreteerd worden dat het ook van toepassing is op zowel de stedenbouwkundige vergunning als de milieuvergunning voor de bouw van aardgasleidingen en de bijhorende installaties. Dit blijkt uit de bewoordingen "een aanvraag voor de bouw en/of exploitatie". Dit raakt dus aan de gewestelijke bevoegdheid ruimtelijke ordening, evenals de gewestelijke bevoegdheid inzake leefmilieu. Beide behoren echter niet tot de bevoegdheid van de VREG.

De VREG is dan ook opnieuw niet de beste instantie om uit te maken of deze bepalingen al of niet verder dienen te worden omgezet in (Vlaamse) wetgeving.

5. Werking van het distributiesysteem (art. 24 tot art. 29 Elektriciteitsrichtlijn)

5.1. Taken van de distributienetbeheerder (art. 24 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 24 Elektriciteitsrichtlijn:

De lidstaten wijzen één of meer distributiesysteembeheerders aan, of verlangen van de bedrijven die eigenaar zijn van of verantwoordelijk zijn voor distributiesystemen, dat zij één of meer distributiesysteembeheerders aanwijzen voor een op grond van doelmatigheid en economisch evenwicht door de lidstaten te bepalen periode. De lidstaten zien erop toe dat distributiesysteembeheerders handelen overeenkomstig de artikelen 25 tot en met 27.

Commentaar

Dit artikel is reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving, met name in de artikelen 4.1.1 e.v. van het Energiedecreet. Deze artikelen stellen dat de VREG de distributienetbeheerders aanwijst voor een hernieuwbare periode van 12 jaar. Het opleggen van de verplichting aan de eigenaar van een distributiesysteem om een distributiesysteembeheerder aan te wijzen die dan aan de in de regelgeving opgelegde verplichtingen moet voldoen (i.p.v. deze taak te leggen bij de regulator) kan wel een optie zijn bij de invoering van een regeling voor gesloten distributiesystemen.

5.2. Taken van de distributienetbeheerder (art. 25 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 25 Elektriciteitsrichtlijn:

1. De distributiesysteembeheerder is verantwoordelijk voor **het waarborgen van het vermogen van het systeem op lange termijn om te voldoen aan een redelijke vraag naar de distributie van elektriciteit, en voor het beheren, onderhouden en ontwikkelen onder economische voorwaarden** van een zeker, betrouwbaar en efficiënt elektriciteitsdistributiesysteem in zijn gebied, **met inachtneming van het milieu en energie-efficiëntie.**

2. Hij discrimineert in geen geval tussen gebruikers of categorieën systeemgebruikers, met name niet ten gunste van verwante bedrijven.

3. De distributiesysteembeheerder verstrekt de systeemgebruikers de informatie die zij voor efficiënte toegang tot het systeem, inclusief gebruik ervan, nodig hebben.

4. Een lidstaat kan de distributiesysteembeheerder ertoe verplichten om bij het inschakelen van stroomproductie-eenheden voorrang te geven aan productie-installaties die gebruikmaken van hernieuwbare energiebronnen, afvalstoffen of warmtekrachtkoppeling.

5. Distributiesysteembeheerders kopen de energie die zij gebruiken om energieverliezen te dekken en in reservecapaciteit in hun systeem te voorzien, volgens transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures, wanneer zij deze functie vervullen. Deze bepaling laat het gebruik van elektriciteit die op grond van vóór 1 januari 2002 gesloten contracten is verkregen, onverlet.

6. Wanneer distributiesysteembeheerders verantwoordelijk zijn voor het balanceren van het elektriciteitsdistributiesysteem, zijn de daartoe door hen vastgestelde regels, waaronder de regels voor de vaststelling van de tarieven die zij systeemgebruikers voor energieonbalans in rekening brengen, objectief, transparant en niet-discriminerend. De voorwaarden, met inbegrip van de regels en tarieven, voor het verlenen van dergelijke diensten door distributiesysteembeheerders worden in overeenstemming met artikel 37, lid 6, vastgesteld op een niet-discriminerende wijze die de kosten weerspiegelt. De voorwaarden worden gepubliceerd.

7. Bij de planning van de ontwikkeling van het distributiesysteem, neemt de distributiesysteembeheerder maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie/vraagzijdebeheer of gedistribueerde productie die de noodzaak van een vergroting of vervanging van elektriciteitscapaciteit kunnen ondervangen, in overweging.

Commentaar:

De tekst in het vet is nieuw ten opzichte van de vorige richtlijn.

Dit artikel is grotendeels, maar nog niet volledig omgezet in Vlaamse energiewetgeving.

De nieuwe omschrijving van de taak van de systeembeheerder in lid 1 is concreter dat de huidige taakomschrijving in Tweede Elektriciteitsrichtlijn ("in zijn gebied, met inachtneming van het milieu, zorg dragen voor een veilig, betrouwbaar en efficiënt elektriciteitsdistributienet"). Hoewel niet cruciaal, valt te overwegen om deze taakomschrijving in te passen in het huidige Energiedecreet en de meer specifieke opsomming van de taken van de netbeheerder daarin. Momenteel wordt meteen ingegaan op de specifieke taken (art. 4.1.6 Energiedecreet). Een voorafgaand artikel, of een aanvulling van het bestaande artikel, met de algemene taakomschrijving van de netbeheerder zou kunnen toegevoegd worden. Dit is echter niet vereist. De beschrijving, bedoeld in artikel 4.1.6. van het Energiedecreet voldoet ruimschoots aan de bepalingen van artikel 25, lid 1 en 3 van de richtlijn.

De niet-discriminatieverplichting, vermeld in lid 2, is omgezet in artikel 4.1.9 van het Energiedecreet.

De aankoop van elektriciteit om energieverliezen te dekken gebeurt in het Vlaams gewest weliswaar op basis van transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures, doch dit zou strikt genomen ook zo in de wetgeving moeten worden opgenomen.

De distributienetbeheerders zijn in België niet verantwoordelijk voor de balancing, dus lid 6 hoeft niet omgezet te worden.

De bepaling opgenomen in lid 7 is evenmin opgenomen in de Vlaamse energiewetgeving, terwijl dit wel zou moeten.

5.3. *Ontvlechting van distributienetbeheerders (art. 26 Elektriciteitsrichtlijn)*

Artikel 26, eerste, tweede en derde lid Elektriciteitsrichtlijn:

1. Wanneer de distributiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, moet hij, althans met betrekking tot zijn rechtsvorm, organisatie en besluitvorming, onafhankelijk van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten zijn. Deze regels houden geen verplichting in

om de eigendom van de activa van het distributiesysteem af te scheiden van het verticaal geïntegreerde bedrijf.

2. Wanneer de distributiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, moet hij, naast de vereisten zoals bedoeld in lid 1, met betrekking tot zijn organisatie en besluitvorming onafhankelijk zijn van andere, niet met distributie samenhangende activiteiten. Om dit te bereiken, gelden de volgende minimumcriteria:

a. Personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van distributiesysteembeheerder mogen niet deelnemen in bedrijfsstructuren van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf die direct of indirect verantwoordelijk zijn voor het dagelijkse beheer van de productie, transmissie of levering van elektriciteit.

b. Er worden passende maatregelen genomen teneinde ervoor te zorgen dat rekening wordt gehouden met de professionele belangen van de personen die verantwoordelijk zijn voor het beheer van de distributiesysteembeheerders, zodanig dat zij onafhankelijk moeten kunnen functioneren.

c. De distributiesysteembeheerder beschikt over effectieve bevoegdheden om onafhankelijk van het geïntegreerde elektriciteitsbedrijf besluiten te nemen met betrekking tot de activa die nodig zijn voor de exploitatie, het onderhoud of de ontwikkeling van het net. **Om deze taken te vervullen beschikt de distributiesysteembeheerder over de nodige middelen, inclusief personele, technische, fysieke en financiële middelen.** Dit vormt geen beletsel voor passende coördinatieregelingen die ervoor moeten zorgen dat de rechten van de moedermaatschappij op economisch toezicht en beheerstoezicht met betrekking tot het rendement van de investering, zoals indirect geregeld overeenkomstig artikel 36, lid 6, in een dochteronderneming beschermd worden. Een en ander stelt de moederonderneming met name in staat het jaarlijkse financiële plan of enig vergelijkbaar instrument van de distributiesysteembeheerder goed te keuren en algemene grenzen voor de schuldenlast van de dochteronderneming vast te stellen. Het biedt de moedermaatschappij echter niet de mogelijkheid instructies te geven met betrekking tot de dagelijkse bedrijfsvoering of individuele besluiten over de aanleg of de verbetering van distributielijnen, die niet verder gaan dan de voorwaarden van het goedgekeurde financiële plan of enig vergelijkbaar instrument.

d) De **distributiesysteembeheerder** stelt een nalevingsprogramma vast met maatregelen om te waarborgen dat discriminerend gedrag is uitgesloten, en zorgt ervoor dat de naleving daarvan op adequate wijze wordt gemonitord. Dit **nalevingsprogramma** bevat de specifieke verplichtingen van de werknemers ter verwezenlijking van die doelstelling. De persoon of de instantie die belast is met de monitoring van het nalevingsprogramma, **de nalevingsfunctionaris van de distributiesysteembeheerder**, dient bij de in artikel 35, lid 1, bedoelde regulerende instantie jaarlijks een verslag in waarin de genomen maatregelen worden vermeld. Dit verslag wordt bekendgemaakt. **De nalevingsfunctionaris van de distributiesysteembeheerder is volledig onafhankelijk en heeft toegang tot alle informatie van de distributiesysteembeheerder en eventuele verbonden ondernemingen die hij nodig heeft om zijn taken te vervullen.**

3. Wanneer de distributiesysteembeheerder deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf zien de lidstaten erop toe dat de activiteit van de distributiesysteembeheerder wordt gemonitord door de regulerende instanties of andere bevoegde instanties om erover te waken dat hij die verticale integratie niet benut om de mededinging te vervalsen. Met name vermijden verticaal geïntegreerde distributiesysteembeheerders om via communicatie en merknamen verwarring te scheppen wat de afzonderlijke identiteit betreft van de leveringstak van het verticaal geïntegreerde bedrijf.

Commentaar:

Dit artikel is beperkt gewijzigd ten opzichte van de Tweede Elektriciteitsrichtlijn. Deze wijzigingen zijn in het vet gezet.

De ontvlechtigingsvereisten opgenomen in dit artikel zijn opgelegd aan distributienetbeheerders die deel uitmaken van een verticaal geïntegreerd bedrijf.

Een verticaal geïntegreerd bedrijf is, volgens definitie uit art. 2, 21° van de richtlijn:

Een elektriciteitsbedrijf of groep van elektriciteitsbedrijven waarin dezelfde persoon of personen, direct of indirect, het recht hebben **zeggenschap** uit te oefenen en waarbij het bedrijf of groep van bedrijven ten minste één van de functies van transmissie of distributie en ten minste één van de functies van productie of levering van elektriciteit verricht.

“Zeggenschap” wordt als volgt gedefinieerd in artikel 2, 34° van de Elektriciteitsrichtlijn:

Zeggenschap: rechten, overeenkomsten of andere middelen die, afzonderlijk of tezamen, met inachtneming van alle feitelijke of juridische omstandigheden, het mogelijk maken **een beslissende invloed** uit te oefenen op de activiteiten van een onderneming, met name:

- (a) eigendoms- of gebruiksrechten op alle vermogensbestanddelen van een onderneming of delen daarvan;
- (b) rechten of overeenkomsten die een beslissende invloed verschaffen op de samenstelling, het stemgedrag of de besluiten van de organen van een onderneming;

De woorden “een beslissende invloed” in deze definitie moet ingevuld worden conform artikel 3(3) van de verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad van 20 januari 2004 betreffende de controle op concentraties van de ondernemingen en de bijhorende mededeling door de commissie van 2 maart 1998²⁶:

According to this article, and the notice issued by the Commission on the interpretation of this article 2, a company has, in summary, “control” over another, related company, if:

- it holds the **majority of the shares/voting rights** of the related company or
- it does not hold the majority of shares, but **controls de facto** solely the related undertaking, due to the fact, for instance, that the remaining shares are widely dispersed over many, smaller shareholders and evidenced by a majority of the votes actually achieved at the last annual general meetings. Furthermore, de facto control of a minority shareholder can also result from a specific contractual arrangement providing the right to actually determine the business policy of the company.

Dus enkel indien een leverancier/producent een meerderheid van de aandelen en de stemrechten heeft in een Vlaamse distributienetbeheerder of indien een leverancier/producent de facto de controle heeft over een Vlaamse distributienetbeheerder, of omgekeerd, zou er sprake zijn van verticaal geïntegreerde bedrijven in het Vlaams Gewest, in de zin van de Elektriciteitsrichtlijn.

Verticaal geïntegreerde elektriciteitsbedrijven (met name bedrijven waarvan een Vlaamse distributienetbeheerder deel uitmaakt) zijn evenwel niet mogelijk conform de geldende Vlaamse energiewetgeving.

In de Vlaamse energiewetgeving is ingeschreven dat netbeheerder en hun werkmaatschappijen, geen rechtstreekse of onrechtstreekse deelneming aan kunnen houden, in welke vorm dan ook, in

²⁶ Zie explanatory notes van de commissie bij de Tweede Elektriciteitsrichtlijn i.v.m. unbundling, terug te vinden via

http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/unbundling_en.pdf

producenten, houders van een leveringsvergunning of tussenpersonen of in de met die ondernemingen verbonden of geassocieerde ondernemingen²⁷.

Omgekeerd kunnen leveranciers/producenten wel participeren in netbeheerders, maar enkel beperkt: "Voor wat de distributienetten op een spanningsniveau lager dan 20 kV betreft, mogen producenten, houders van een leveringsvergunning of tussenpersonen of de met die ondernemingen verbonden of geassocieerde ondernemingen, alleen of gezamenlijk, ten hoogste 30% van het kapitaal van de netbeheerder en de werkmaatschappijen, bezitten."²⁸ Leveranciers en producenten kunnen dus niet de meerderheid hebben van de stemrechten/aandelen van de Vlaamse distributienetbeheerders.

Bovendien vallen de meeste netbeheerders (met uitzondering van InterMosane, PBE, DNB BA, Elia en Gaselwest) onder het toepassingsgebied artikel 80, § 2, van het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking.²⁹ Dit artikel bepaalt dat ten laatste op 31 december 2018 de privé-partners³⁰ uit de netbeheerders (waarop het decreet intergemeentelijke samenwerking van toepassing op is) moeten treden. Op dat moment zal er dan ook sprake zijn van een volledige eigendomsontvlechting van deze distributienetbeheerders.

Ook een 'de facto controle' door een leverancier/producent is evenmin mogelijk: artikel 19, §1, van het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 juni 2001 met betrekking tot de distributienetbeheerders voor elektriciteit bepaalt dat de statuten van de netbeheerder moeten bepalen dat de instemming of aanwezigheid van één of meer bestuurders niet als voorwaarde kan worden gesteld voor de rechtsgeldige totstandkoming van beslissingen waarvoor in het bestuursorgaan van de netbeheerder een meerderheid bestaat.

Bijgevolg kan gesteld worden dat er in de Vlaamse energiewetgeving een verbod op verticaal geïntegreerde bedrijven is ingeschreven. De unbundlingsvereisten opgenomen in dit artikel hoeven dus niet verder te worden omgezet in Vlaamse wetgeving.

Het valt natuurlijk steeds te overwegen om de functionele ontvlechtigingsvereisten, opgenomen in artikel 26,(2), d) ook te vereisen van de Vlaamse netbeheerders en werkmaatschappijen (bv. inzake de nalevingsfunctionaris en het nalevingsprogramma,...).

²⁷ Artikel 14, §1, Besluit van 15 juni 2001 van de Vlaamse regering met betrekking tot de distributienetbeheerders voor elektriciteit

²⁸ Artikel 13 Besluit van 15 juni 2001 van de Vlaamse regering met betrekking tot de distributienetbeheerders voor elektriciteit

²⁹ Dit artikel 80, §2 stelt: ""De intercommunales, bedoeld in paragraaf 2 van artikel 79 van dit decreet, waarin natuurlijke personen en rechtspersonen deelnemen en waarin deze deelneming niet op een specifieke wijze geregeld is door andere wettelijke of decretale bepalingen, passen hun statuten in die zin aan dat de bedoelde natuurlijke personen en rechtspersonen die niet met een exploitatieopdracht of beheersopdracht zijn belast, kunnen uittreden op het ogenblik waarop dit decreet voor hen in werking treedt. De andere natuurlijke personen en rechtspersonen treden ten laatste uit deze verenigingen hetzij op het ogenblik van hun verlenging, hetzij op 31 december van het achttiende jaar volgend op het jaar van de laatste gemeenteraadsverkiezingen voorafgaand aan de inwerkingtreding overeenkomstig paragraaf 1 van artikel 79 van dit decreet."

³⁰ De aandeelhouders van de netbeheerders zijn de gemeenten (en provincies) met uitzondering van DNB BA en Elia waar privé-maatschappijen aandeelhouder zijn (bij Elia wordt een gedeelte van de aandelen nog aangehouden door de gemeenten via Publi-T). Bij de gemengde netbeheerders (Gaselwest, Imea, Imewo, Intergem, InterMosane, Iveka, Iverlek en Sibelgas) is, naast de gemeenten, Electrabel aandeelhouder voor 30%.

Artikel 26, vierde lid Elektriciteitsrichtlijn:

4. De lidstaten kunnen besluiten de leden 1 tot en met 3 niet toe te passen op geïntegreerde elektriciteitsbedrijven die minder dan 100 000 aangesloten afnemers bedienen, of die kleine geïsoleerde systemen bedienen.

Commentaar

Op basis van dit nieuwe lid kunnen lidstaten dus beslissen om de ontvlechtingseisen niet op te leggen aan distributienetbeheerders met minder dan 100.000 aangesloten afnemers.

De VREG is van mening dat er geen nood is om van deze bepaling gebruik te maken voor wat betreft de reeds aangewezen distributienetbeheerders.

In het kader van de opmaak van een regeling met betrekking tot 'gesloten distributiesystemen' (zie hieronder onder 5.5.) is dit alvast een interessante mogelijkheid van ontheffing. Het zal bij de uitwerking van een regeling voor 'gesloten distributiesystemen' blijken of, en in welke gevallen, alle elementen in acht genomen, van deze mogelijkheid gebruik gemaakt wordt..

5.4. *Vertrouwelijkheid voor distributiesysteembeheerders (art. 27 Elektriciteitsrichtlijn)*

Artikel 27 Elektriciteitsrichtlijn:

Onverminderd artikel 30 of enige andere wettelijke verplichting tot het verstrekken van informatie, eerbiedigt de distributiesysteembeheerder de vertrouwelijkheid van de commercieel gevoelige gegevens die hem bij zijn bedrijfsvoering ter kennis komen, en voorkomt hij dat informatie over zijn eigen activiteiten die commercieel voordeel kan opleveren, op discriminerende wijze wordt vrijgegeven.

Commentaar:

Deze bepaling is reeds omgezet in artikel 4.1.10 van het Energiedecreet. Evenwel is de in dat artikel opgenomen vermelding dat de netbeheerder deze informatie "strikt vertrouwelijk" dient te behandelen mogelijk te strikt. Het is zo dat de netbeheerder er in ieder geval voor moet zorgen dat hij vermijdt dat "informatie over zijn eigen activiteiten die commercieel voordeel kunnen opleveren op discriminerende wijze wordt vrijgegeven". De woorden "strikt vertrouwelijk" lijken verder te gaan dan nodig conform de Europese bepalingen. Er kunnen goede redenen zijn voor netbeheerders om derden die er geen commercieel voordeel bij kunnen hebben (bv lokale overheden,...) inzage te geven in bepaalde van hun gegevens, De VREG stelt voor om deze passage aan te passen in het huidige artikel 4.1.10 van het Energiedecreet.

5.5. *Gesloten distributiesystemen (art. 28 Elektriciteitsrichtlijn)*

Tekst aanhef

"(30) Waar gebruik gemaakt wordt van een gesloten distributiesysteem om optimale efficiëntie van een geïntegreerde energievoorziening te waarborgen waarbij specifieke exploitatienormen nodig zijn, of waar een gesloten distributiesysteem primair ten behoeve van de eigenaar van het systeem wordt gehandhaafd, moet de distributiesysteembeheerder kunnen worden ontslagen van verplichtingen die een onnodige administratieve belasting zouden vormen gezien de bijzondere aard van de betrekking

tussen de distributiesysteembeheerder en de gebruikers van het systeem. Industrie- of commerciële locaties of locaties met gedeelde diensten, zoals spoorwegstations, luchthavens, ziekenhuizen, grote campings met geïntegreerde faciliteiten of chemische-industriëlelocaties kunnen een gesloten distributiesysteem hebben wegens de specifieke aard van hun activiteiten.”

Artikel 28

1. De lidstaten kunnen voorzien in nationale regulerende instanties of andere bevoegde organen om een systeem dat elektriciteit distribueert binnen een geografisch afgebakende industriële of commerciële locatie of een locatie met gedeelde diensten en dat niet, onverminderd lid 4, huishoudelijke afnemers van elektriciteit voorziet, als gesloten distributiesysteem aan te merken indien:

- a) de exploitatie of het productieproces van de gebruikers van dat systeem om specifieke technische of veiligheidsredenen geïntegreerd is; of
- b) het systeem primair elektriciteit distribueert aan de eigenaar of beheerder van het systeem of de daarmee verwante bedrijven.

2. De lidstaten kunnen voorzien in nationale regulerende instanties om de beheerder van een gesloten distributiesysteem te ontheffen van:

- a) de verplichting uit hoofde van artikel 25, lid 5, om de energie die hij gebruikt om energieverliezen te dekken en in reservecapaciteit in zijn systeem te voorzien, te kopen volgens transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures;
- b) de vereiste krachtens artikel 32, lid 1, dat tarieven of de methodes voor de berekening hiervan moeten worden goedgekeurd alvorens zij overeenkomstig artikel 37 van kracht worden.

3. Indien er een ontheffing wordt toegestaan uit hoofde van lid 2, worden de geldende tarieven of de methodes voor de berekening hiervan herzien en goedgekeurd overeenkomstig artikel 37 op verzoek van een gebruiker van het gesloten distributiesysteem.

4. Incidenteel gebruik door een klein aantal huishoudens die werkzaam zijn bij of vergelijkbare betrekkingen hebben met de eigenaar van het distributiesysteem en gevestigd zijn in het gebied dat door een gesloten distributiesysteem bediend wordt, sluit niet uit dat een ontheffing uit hoofde van lid 2 wordt toegestaan.

Commentaar

- Aanleiding

De bepalingen inzake gesloten distributiesystemen zijn totaal nieuw. Aanleiding tot die regeling was een arrest van het Hof van Justitie³¹ omtrent een privénet, meer bepaald het distributienet van de luchthaven van Leipzig, inclusief alle op de site aanwezige bedrijven. Dit arrest maakte uit dat elke lijn of elk net dat elektriciteit distribueert aan afnemers, een distributienet is, en hierdoor uitgebaat moet zijn door een distributienetbeheerder en ook onderhevig is aan de verplichtingen inzake de uitbating van een distributienet zoals omschreven in de richtlijn.

³¹ Arrest van het Europees Hof van Justitie van 22 mei 2008 in de zaak C-439/06 betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing ingediend door het Oberlandesgericht Dresden (Duitsland), in de procedure inzake energiebeheer Citiworks AG in tegenwoordigheid van Sächsisches Staatsministerium für Wirtschaft und Arbeit als Landesregulierungsbehörde Flughafen Leipzig/halle GmbH Bundesgesetz-agentur t/ Sächsisches Staatsministerium für Wirtschaft und Arbeit als Landesregulierungsbehörde. www.curia.eu

Dit arrest deed echter de vrees ontstaan voor een ongedifferentieerde toepassing van de regels inzake de verplichtingen van distributienetbeheerders. In sommige gevallen zijn deze verplichtingen immers inopportune administratieve lasten; meer bepaald in de gevallen waarin de aard van de relatie tussen de distributienetbeheerder en de afnemers erg verschillend is in vergelijking met de 'normale' relatie van DNB t.o.v. afnemers op het "publieke" net.

De bezorgdheid werd ter harte genomen en resulteerde in de opmaak van artikel 28 van de richtlijn. Het geeft de Lidstaat de mogelijkheid om bepaalde netten als gesloten distributiesystemen (GDS) te classificeren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan, waardoor er bij de uitbating ervan een ontheffing van bepaalde verplichtingen bestaat.

- *Wat is een gesloten distributiesysteem?*

Een gesloten distributiesysteem moet eerste en vooral gelegen zijn op een **geografisch afgebakende site**. Volgens de commissie wil dit alvast zeggen dat het in het algemeen niet mogelijk is, voor afnemers van buiten de site, om verbonden te worden met de GDS³².

Het zal erop neerkomen vooreerst het begrip 'site' te definiëren, want uit praktijkcases blijkt dat hieromtrent alvast vragen rijzen. Houdt dit bijvoorbeeld in dat geenszins openbaar domein wordt overschreden? Men kan hierbij denken aan twee grote terreinen waardoor een weg loopt die tot het openbare domein behoort.

Tweede voorwaarde is dat het gaat om **een industriële of commerciële locatie** of een **locatie met gedeelde diensten**. In de aanhef van de richtlijn worden hiertoe enkele voorbeelden gegeven: spoorwegstations, luchthavens, ziekenhuizen, grote campings met geïntegreerde faciliteiten of chemische-industriële locaties

Er is niet gedefinieerd wat begrepen wordt onder 'industriële of commerciële locatie of een locatie met gedeelde diensten', dus voor zover dit niet helemaal duidelijk is, moet dit gespecificeerd worden. Vooral het begrip "locatie met gedeelde diensten" is nogal vaag.

Het is alleszins duidelijk, zowel uit de tekst van de richtlijn, als uit de explanatory note, dat een GDN geen net is waarbinnen huishoudelijke afnemers beleverd worden. Daar wordt enkel een uitzondering op gemaakt in lid 4 van artikel 28: incidenteel gebruik door een huishoudelijke afnemer die een tewerkstellingsband, of gelijkaardig, heeft met de netbeheerder van het GDN. Hoedanook moet het aantal huishoudelijke afnemers klein, want uitzonderlijk, zijn.

Het is alvast duidelijk dat onder het systeem van gesloten distributiesystemen geen woonverkavelingen ressorteren, al of niet met decentrale productie, want dit zijn netten waar zich méér dan louter incidenteel huishoudelijke afnemers bevinden. Hetzelfde geldt voor appartementsgebouwen of elk ander privéterrein (vb. vakantie- of recreatiepark) waar van het publieke net afgenomen energie doorgeleverd wordt aan huishoudelijke afnemers.

Hierbij is wel op te merken dat het bijzonder vreemd is dat in de aanhef "grote campings met geïntegreerde faciliteiten" staat als voorbeeld van een GDN, terwijl zo erg benadrukt wordt dat een GDN geen huishoudelijke afnemers mag omvatten.

Los van deze anomalie zal de vraag beantwoord moeten worden hoe privénetten met huishoudelijke afnemers dan wél behandeld moeten worden alwaar het niet evident lijkt dat elke afnemer een toegangspunt tot het 'publieke' distributienet heeft.

³² Explanatory note 'Retail markets', 5.2., p. 10.

Derde en laatste voorwaarde om een particulier net als GDN te kunnen kwalificeren is **één van volgende twee**:

- (1) de exploitatie of het productieproces van de afnemers van het net zijn om technische redenen of veiligheidsredenen geïntegreerd.
- (2) Het net distribueert elektriciteit voornamelijk naar de eigenaar of exploitant van het net, of zijn verbonden ondernemingen

Bij (1) stelt zich de vraag wat onder geïntegreerde exploitatie of geïntegreerde productieprocessen begrepen wordt. De commissie zegt hierover het volgende:³³

Criterion (1) captures situations where several companies jointly use a distribution system which optimises an integrated energy supply, or requires specific technical, safety or operational standards. This is particularly common in industrial sites where, for example, heat from electricity generation is used in the production process of other users of the system. Another reason could be where it is necessary for the users of the site to operate to different reliability standards than those applying on the public grid, for example in relation to frequency.

The interrelationship between the operations of the users of such systems means that it should be possible for them to reach an agreement to ensure that externalities associated with their operations are properly taken into account. It is for Member States to define precisely the circumstances where this criterion would be met.

Het gaat dus in de eerste plaats om geïntegreerde productieprocessen, waarbij het voorbeeld gegeven wordt van het gebruik van de warmte door bedrijf 1 van een elektriciteitsproductie-installatie van bedrijf 2.

Het kan anders ook gaan om het feit dat er bijzondere eisen aan het net worden gesteld, gelet op de aard van de activiteit op de site. Dit kunnen technische eisen zijn: een andere frequentie, of andere, nog strengere veiligheidseisen.

Waar de richtlijn niet de indruk geeft dat de eisen alternerend zijn (ofwel "geïntegreerde productieprocessen", ofwel "specifieke technische eisen of veiligheidseisen van het net", geeft de explanatory note wél die indruk.

Bij (2) denkt men ongetwijfeld aan luchthavens, stationsgebouwen, waarbij de afname van elektriciteit vooral naar de hoofdactiviteit van de eigenaar of exploitant gaat, en slechts in ondergeschikte mate naar nevenactiviteiten, zoals toeleveringsbedrijven, winkels, ...

In de explanatory note wordt hierover gezegd ³⁴:

Criterion (2) allows a modified regulatory regime to be put in place where an undertaking has allowed users to connect to a system which was developed for the undertaking's own use. Generally, this should be understood as excluding, for example, commercial property developments such as office blocks or shopping centres which are not primarily used by the owner or operator of the distributions system (insofar as they can be considered as constituting a distribution system).

Er wordt duidelijk gemaakt dat hieronder niét wordt begrepen: commerciële projecten zoals kantoorblokken of shoppingcenters, en dit om de reden dat deze eigendommen niet in hoofdzaak gebruikt worden door de eigenaar of exploitant van het (gesloten) distributiesysteem.

³³ Explanatory note 'Retail markets', 5.2., p. 11.

³⁴ Explanatory note 'Retail markets', 5.2., p. 11.

- *GDS: ontheffingen van de regels van toepassing op distributiesysteembeheerders*

Eens vaststaat dat een net een GDS is, kan de uitbater ervan worden ontheven van volgende verplichtingen, opgelegd in de richtlijn aan de beheerders van 'publieke' distributienetten:

- voorzien in dekking van energieverliezen en reservecapaciteit via "transparante, niet-discriminerende en op de markt gebaseerde procedures".³⁵
- De goedkeuring van tariefvoorstellen. Enkel indien de afnemer op een GDN erom verzoekt, moeten de tarieven voor het gebruik en de toegang tot het GDN alsnog worden goedgekeurd.

De ontheffing inzake vooraf goedgekeurde tarieven is een belangrijke ontheffing. De herzieningsprocedure voor onderhandelde tarieven, op verzoek van een gebruiker van het GDN, is beschreven in de richtlijn (zie art. 28(3)). Dit betreft een nieuwe bevoegdheid van de regulator, die ingeschreven moet worden in de Vlaamse regelgeving. Er wordt door de commissie uitdrukkelijk gewezen op het feit dat 'het mogelijk moet zijn om voor dergelijke procedures een algemeen kader toe te passen' voor dergelijke verzoeken tot herziening van tarieven van GDN, omdat verwacht kan worden dat talrijke verzoeken zullen worden ingediend, omdat er ook vele GDNs verwacht kunnen worden, zodat een case to case-behandeling van dergelijke verzoeken een te grote werklast zou betekenen.³⁶

- *Conclusie:*

De beslissing om in de mogelijkheid van de aanduiding van net als GDS, te voorzien, is in handen van de Lidstaat.

Het is zeer opportuun om deze mogelijkheid te implementeren in de Vlaamse regelgeving want er zijn verschillende situaties waarin dit zijn nut zal kunnen bewijzen.

Hierbij mag niet uit het oog verloren worden dat GDS enkel een bijzondere vorm, nl. een 'subcategorie' van distributienetten is. Het bijzondere eraan is enkel dat er een ontheffing, in hoofde van de DNB van een GDS bestaat, met betrekking tot expliciet opgesomde verplichtingen van elke DNB.

Voor het overige blijven de verplichtingen bestaan, zoals wordt toegelicht door de commissie in de explanatory notes:³⁷

Therefore the general obligations that apply to DSOs also cover closed DSOs. In particular, the obligation to grant third-party access to the system also applies to closed DSOs.

Zo is bevestigd dat "derdentoeegang" van toepassing blijft. Daarmee is meteen ook gezegd dat de vrije leverancierskeuze, als keerzijde van de derdentoeegang, blijft gelden.

Wat de ontvlechtingsevereiste betreft, wijst de explanatory note erop dat, aangezien een GDS uit haar aard nooit meer dan 100.000 afnemers zal tellen, het de Lidstaten krachtens artikel 26(4) vrijstaat deze verplichting al dan niet te laten gelden voor dergelijke netten.³⁸

Andere verplichtingen van de DNB zijn slechts vaag omschreven door de richtlijn, en moeten door de Lidstaat verder gespecificeerd worden: voor deze verplichtingen bestaat dan ook voldoende marge om een gedifferentieerde regeling uit te werken al naargelang het om het publieke net dan wel om gesloten distributiesystemen gaat. Dit geldt bijvoorbeeld voor de technische veiligheidscriteria die door de Lidstaat bepaald moeten worden (art. 5 van de Richtlijn). Hetzelfde geldt voor het voorschrift dat

³⁵ Dit is de ontheffing van art. 32(1) van de Elektriciteitsrichtlijn. Dit geldt enkel voor elektriciteit, niet voor gas.

³⁶ Explanatory note 'Retail markets', 5.5., p. 13.

³⁷ Explanatory note 'Retail markets', 5.3., p. 11.

³⁸ Explanatory note 'Retail markets', 5.3., p. 12

voor elk distributienet een DNB wordt aangewezen voor een door de Lidstaat op grond van doelmatigheid en economisch evenwicht te bepalen periode. Dit werd omgezet in het artikel 4.1.3. Energiedecreet, waarin bepaald werd dat de aanwijzing van een DNB gebeurt voor een termijn van 12 jaar. Ook hier kan dus een andere regeling opgemaakt worden voor gesloten distributiesystemen, hetgeen ook opportuun lijkt.

De explanatory note wijst ook op volgend belangrijk aspect:³⁹

With the aim of facilitating customers' and suppliers' access to networks, and ensuring effective third-party access to closed distribution systems, it may also be necessary for Member States to clearly define particular roles and responsibilities in relation to closed distribution systems when implementing Article 41 of the Electricity Directive and Article 45 Gas Directive.

Het ligt inderdaad voor de hand dat voor de specifieke categorie van DNBs van gesloten distributiesystemen voor sommige aspecten andere, bijzondere regels zullen moeten worden opgemaakt met betrekking tot hun taken en verantwoordelijkheden wat betreft contractuele regeling, klantgerichtheid, gegevensuitwisseling en geschillenbeslechting, gegevens eigendom en meteropneming.

Het is ten slotte duidelijk dat een GDS al dan niet een decentrale productie-installatie kan bevatten: dit feit heeft geen enkele invloed op de kwalificatie. Uiteraard is het dan ook niet relevant of de decentrale productie-installatie werkt op basis van HEB of WKK.

Los van het implementeren van een systeem van GDS, blijft nog de vraag hoe bestaande netten met huishoudelijke afnemers moeten worden aangepakt, evenals commerciële sites die niet aan de voorwaarden van artikel 28 voldoen (shoppingscentra, kantoorblokken, ...). Dit bevindt zich immers buiten de scope van het begrip "gesloten distributiesystemen". Volgens de richtlijn kunnen deze private netten niet bestaan, aangezien ze niet kunnen vallen onder de definitie van "gesloten distributiesysteem". In realiteit zijn er echter verschillende dergelijke private netten in Vlaanderen via de welke elektriciteit wordt geleverd aan huishoudelijke afnemers en/of private netten in shoppingcentra en kantoorblokken. Momenteel worden deze situaties gedoogd, en gezien de richtlijn geen opening laat om deze situaties wettelijke te regelen, lijkt een verderzetting van het Vlaamse gedoogbeleid voor deze bestaande netten nodig. Het is wel duidelijk dat de aanleg van nieuwe dergelijke private netten niet in overeenstemming is met de Europese richtlijnen.

5.6. Gecombineerde beheerder (Art. 29 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 29 elektriciteitsrichtlijn:

Artikel 26, lid 1, vormt geen beletsel voor een gecombineerd beheer van transmissie- en distributiesystemen door een distributiesysteembeheerder, mits deze beheerder voldoet aan de voorwaarden van artikel 9, lid 1, of de artikelen 13 en 14, of van Hoofdstuk V, of onder artikel 44, lid 2, valt.

Commentaar:

Dit artikel behoeft geen omzetting in Vlaamse energiewetgeving. Niets in de Vlaamse energiewetgeving sluit een gecombineerd beheer van transmissie en distributiesystemen uit. Integendeel, Elia, de federale transmissienetbeheerder, baat volgens de Vlaamse energiewetgeving

³⁹ Explanatory note 'Retail markets', 5.3., p. 12.

eveneens een Vlaams distributienet uit (met name haar net kleiner of gelijk aan 70 kV gelegen in het Vlaams Gewest).

6. Toegang van derden, openstelling van de markt en wederkerigheid (art. 32-33 Elektriciteitsrichtlijn) en weigering van toegang (art. 35 Gasrichtlijn)

6.1. Toegang van derden (art. 32 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 32, leden 1 en 2 Elektriciteitsrichtlijn:

1. De lidstaten dragen zorg voor de invoering van een systeem voor toegang van derden tot de transmissie- en distributiesystemen, gebaseerd op bekendgemaakte tarieven die voor alle in aanmerking komende afnemers gelden en die objectief worden toegepast zonder onderscheid te maken tussen systeemgebruikers. De lidstaten zorgen ervoor dat deze tarieven of de aan de berekening daarvan ten grondslag liggende methoden voorafgaand aan hun toepassing worden goedgekeurd overeenkomstig artikel 37 en dat deze tarieven en, wanneer alleen de methoden zijn goedgekeurd, de methoden worden bekendgemaakt voordat zij in werking treden.

2. De beheerder van een transmissie- of distributiesysteem kan de toegang weigeren wanneer hij niet over de nodige capaciteit beschikt. De weigering moet naar behoren met redenen worden omkleed waarbij met name het bepaalde in artikel 3 in acht moet worden genomen, **op basis van objectieve, technisch en economisch onderbouwde criteria. De regulerende instanties, indien de lidstaten hierin voorzien, of de lidstaten zorgen ervoor dat deze criteria op coherente wijze worden toegepast en dat de systeemgebruiker aan wie toegang is geweigerd, gebruik kan maken van een geschillenbeslechtsprocedure.** De regulerende instantie zorgt er tevens voor dat, waar van toepassing en wanneer de toegang wordt geweigerd, de transmissie- of distributiesysteembeheerder relevante informatie verstrekt over de voor de versterking van het net vereiste maatregelen. Aan degene die om dergelijke informatie verzoekt, kan een redelijke vergoeding in rekening worden gebracht die de aan de verstrekking van die informatie verbonden kosten weerspiegelt.

Commentaar

Enkel de vette tekst in lid 2 van artikel 32 van de Elektriciteitsrichtlijn is nieuw.

Artikel 32 is reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving, met name voor wat de toegang tot het distributienet betreft, in artikel 4.1.18 van het Energiedecreet.

Zoals onder de bespreking van gesloten distributiesystemen gesteld, is door de explanatory note expliciet bevestigd dat "derdentoeegang" ook van toepassing is in GDS, aangezien dit een verplichting is die geldt voor elke DNB, en hiervoor geen ontheffing verleend wordt voor de netbeheerders van een GDS.

Therefore the general obligations that apply to DSOs also cover closed DSOs. In particular, the obligation to grant third-party access to the system also applies to closed DSOs.

De nieuw toegevoegde tekst in verband met de weigeringen van toegang tot het net was al omgezet in Vlaamse regelgeving: er is een beroep bij de VREG mogelijk tegen een dergelijke weigering.⁴⁰ Dit kan worden beschouwd als een "geschillenbeslechtsprocedure".

⁴⁰ Art. 4.1.18, §4.. Energiedecreet.

Deze beroepsmogelijkheid geldt dus eveneens voor netgebruikers aan wie toegang tot een gesloten distributiesysteem is geweigerd. Voor zover bij het implementeren duidelijk gemaakt wordt dat een gesloten distributiesysteem slechts een sub-vorm is van een distributienet, behoeft de al bestaande bepaling in de Vlaamse regelgeving dan ook geen wijziging.

6.2. Openstelling van de markt en wederkerigheid (art. 33 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 33 Elektriciteitsrichtlijn:

1. De lidstaten zien erop toe dat de in aanmerking komende afnemers zijn:
 - a) tot 1 juli 2004: de in aanmerking komende afnemers zoals vermeld in artikel 19, leden 1 tot en met 3, van Richtlijn 96/92/EG. De lidstaten maken elk jaar per 31 januari de criteria bekend voor de definitie van deze in aanmerking komende afnemers;
 - b) uiterlijk vanaf 1 juli 2004: alle niet-huishoudelijke afnemers;
 - c) vanaf 1 juli 2007: alle afnemers.
2. Teneinde een onevenwichtigheid bij het openstellen van de elektriciteitsmarkten te voorkomen:
 - a) mogen contracten voor de levering van elektriciteit met een in aanmerking komende afnemer in het systeem van een andere lidstaat niet worden verboden, indien de afnemer op beide systemen als een in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd, en
 - b) kan de Commissie in gevallen waarin transacties als bedoeld onder a) worden geweigerd omdat de afnemer slechts in een van beide systemen als een in aanmerking komende afnemer wordt beschouwd, rekening houdend met de marktsituatie en het algemeen belang, de partij die tot de weigering heeft besloten ertoe verplichten de gevraagde elektriciteitslevering uit te voeren op verzoek van de lidstaat waar de in aanmerking komende afnemer is gevestigd.

Commentaar:

Artikel 33, (1) is ook al omgezet in Vlaamse energiewetgeving. De Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt is reeds volledig vrijgemaakt sinds 1 juli 2003. Artikel 33, (2) dient niet te worden omgezet.

6.3. Weigering van toegang (art. 35 Gasrichtlijn)

Artikel 35 Gasrichtlijn:

1. Aardgasbedrijven kunnen toegang tot het systeem weigeren op grond van een gebrek aan capaciteit of indien de toegang tot het systeem hen zou verhinderen om de zoals in artikel 3, lid 2 ,bedoelde aan hen opgelegde openbaredienstverplichtingen na te komen, of op grond van ernstige economische en financiële moeilijkheden met take-or-pay-contracten, zulks met inachtneming van de criteria en procedures van artikel 48 en het door de lidstaat overeenkomstig lid 1 van dat artikel gekozen alternatief. Een dergelijke weigering wordt naar behoren gemotiveerd.
2. De lidstaten kunnen de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat het aardgasbedrijf dat de toegang tot het systeem op grond van een gebrek aan capaciteit of het ontbreken van een verbinding weigert, de nodige uitbreidingswerkzaamheden verricht voor zover dat economisch

verantwoord is of wanneer een potentiële afnemer bereid is daarvoor te betalen. In de lidstaten die artikel 4, lid 4, toepassen, nemen de lidstaten de maatregelen in kwestie.

Commentaar:

Dit artikel kan worden ingeroepen door het Vlaams Gewest met betrekking tot een weigering tot toegang tot het aardgasdistributienet. De VREG beveelt aan om lid 2 van artikel 35 op te nemen in de Vlaamse energiewetgeving.

7. Directe lijn en directe leiding (art. 34 Elektriciteitsrichtlijn en art. 38 Gasrichtlijn)

7.1. Directe lijn (art. 34 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 2 (15) Elektriciteitsrichtlijn:

“directe lijn”: een elektriciteitslijn die een geïsoleerde productielocatie met een geïsoleerde afnemer verbindt, of een elektriciteitslijn die een elektriciteitsproducent en een elektriciteitsleverancier met elkaar verbindt om hun eigen vestigingen, dochterondernemingen en in aanmerking komende afnemers direct te bevoorraden

Artikel 34 Elektriciteitsrichtlijn:

1. De lidstaten nemen maatregelen om het mogelijk te maken dat:
 - a) alle op hun grondgebied gevestigde elektriciteitsproducenten en bedrijven die elektriciteit leveren, hun eigen vestigingen, dochterondernemingen en in aanmerking komende afnemers via een directe lijn kunnen bevoorraden;
 - b) elke in aanmerking komende afnemer die op hun grondgebied gevestigd is, via een directe lijn kan worden bevoorrad door een producent en door een bedrijf dat elektriciteit levert.
2. De lidstaten stellen criteria vast voor de toekenning van vergunningen voor de aanleg van directe lijnen op hun grondgebied. Deze criteria zijn objectief en niet-discriminerend.
3. De mogelijkheid van elektriciteitslevering via een directe lijn zoals bedoeld in lid 1 van dit artikel laat de mogelijkheid tot het sluiten van een leveringscontract overeenkomstig artikel 31 onverlet.
4. De lidstaten kunnen de aflevering van een vergunning voor de aanleg van een directe lijn afhankelijk stellen van een weigering van toegang tot het systeem op basis van – voor zover van toepassing – artikel 31, dan wel de start van een geschillenbeslechtingprocedure overeenkomstig artikel 36.
5. De lidstaten kunnen de vergunning voor een directe lijn weigeren indien de verlening van een dergelijke vergunning de bepalingen van artikel 3 zou overtreden. De weigering wordt naar behoren met redenen omkleed.

Commentaar

De artikelen met betrekking tot “directe lijn” betreffen geen wijziging ten opzichte van de tekst opgenomen in de Tweede Elektriciteitsrichtlijn.

Wél is het aangewezen dat de Vlaamse wetgeving, meer bepaald artikel 4.5.1. van het Energiedecreet aangepast en meer in lijn gebracht wordt met de definitie van directe lijn in de richtlijn. De Vlaamse regelgeving bevat momenteel immers wel een definitie van directe lijn, maar deze is ruimer dan de Europese definitie.

De definitie in het Energiedecreet bepaalt:

Elke elektrische leiding met een nominale spanning gelijk aan of minder dan 70 kilovolt die geen deel uitmaakt van een elektriciteitsdistributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit

Wat ontbreekt in de Vlaamse definitie, is het aspect dat de directe lijn 1) een (grijze of groene) productie-installatie moet verbinden met een of meerdere afnemers en 2) dat er geen enkele link mag zijn met het "openbare" distributienet, ook niet voor back-up redenen.

De definitie in het Energiedecreet wordt dan ook beter in deze zin aangepast:

"directe lijn": een elektriciteitslijn (*of geheel van elektriciteitslijnen*) die een geïsoleerde productielocatie met een geïsoleerde afnemer verbindt, of een elektriciteitslijn die een elektriciteitsproducent en een elektriciteitsleverancier met elkaar verbindt om hun eigen vestigingen, dochterondernemingen en in aanmerking komende afnemers direct te bevoorraden, *waarbij er geen enkele verbinding met het distributienet is.*

Ter omzetting van artikel 34 moet dan wel ook nog uitvoering gegeven worden aan artikel 4.5.1. van het Energiedecreet, dat de Vlaamse regering machtigt nadere toepassingsregels, procedures en criteria vast te stellen voor de aanleg van directe lijnen en leidingen. Bij de opmaak van deze uitvoeringbepalingen moet volgens de VREG aandacht besteed worden aan de efficiënte benutting van de bestaande netinfrastructuur en het vermijden van freeridgedrag.

7.2. Directe leiding (art. 38 Gasrichtlijn)

Artikel 2 (18) Aardgasrichtlijn:

"directe leiding": aardgaspijpleiding ter aanvulling van het stelsel van systemen

Waarbij onder 'stelsel van systemen' begrepen moet worden (art. 2 (16) Gasrichtlijn):

"een aantal transmissie- en distributiesystemen die door middel van één of meer interconnectoren met elkaar zijn verbonden."

Artikel 38 Aardgasrichtlijn:

1. De lidstaten nemen maatregelen om het mogelijk te maken dat:

- a) de op hun grondgebied gevestigde aardgasbedrijven via een directe leiding kunnen leveren aan de in aanmerking komende afnemers, en
- b) elke in aanmerking komende afnemer die op hun grondgebied gevestigd is, via een directe leiding kan worden bevoorrad door een producent en door een aardgasbedrijf.

2. In gevallen waarin toestemming (bijvoorbeeld vergunning, toelating, concessie, instemming of goedkeuring) vereist is voor de aanleg of exploitatie van directe leidingen, stellen de lidstaten of een door hen aangewezen bevoegde instantie criteria vast voor het verlenen van toestemming voor de aanleg of exploitatie van die directe leidingen op hun grondgebied. De criteria moeten objectief, transparant en niet-discriminerend zijn.

3. De lidstaten kunnen de toestemming voor de aanleg van een directe leiding afhankelijk stellen van de weigering van toegang tot het systeem op basis van artikel 35, dan wel van de start van een geschillenbeslechtingprocedure overeenkomstig artikel 41.

Commentaar:

Ook dit artikel is ongewijzigd ten opzichte van de tekst opgenomen in de Tweede Aardgasrichtlijn en ook hier is een verbetering nodig van de definitie voor "directe leiding" opgenomen in het Energiedecreet.

Artikel 1.1.3., 27° Energiedecreet stelt:

directe leiding: elke leiding voor aardgasdistributie die geen deel uitmaakt van een aardgasdistributienet.

Wat eveneens ontbreekt in de Vlaamse definitie, is het aspect dat de directe leiding 1) een aardgasproducent moet verbinden met een of meerdere afnemers en 2) dat er geen enkele link mag zijn met het "openbare" distributienet, ook niet voor back-up redenen.

De bepaling van artikel 38 van de Aardgasrichtlijn lijkt te suggereren dat ofwel de aardgasproducent ofwel de afnemer die op een directe leiding zijn aangesloten in het Vlaams Gewest gevestigd moet zijn, maar dat dat niet voor allebei de bedrijven zo moet zijn.

Ook hier moet er nog wel uitvoering gegeven worden aan artikel 4.5.1. van het Energiedecreet, dat de Vlaamse regering machtigt nadere toepassingsregels, procedures en criteria vast te stellen voor de aanleg van directe leidingen. Ook hier moet bij de opmaak van deze uitvoeringbepalingen aandacht besteed worden aan de efficiënte benutting van de bestaande netinfrastructuur en het vermijden van freeridgedrag.

8. Nationale regulerende instanties (art. 35-40 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 23 van de tweede Elektriciteitsrichtlijn (richtlijn 2003/54/EG van 26 juni 2003) bevatte de verplichting voor de lidstaten om één of meer bevoegde instanties aan te wijzen met de functie van regelgevende instantie, onafhankelijk van de belangen van de elektriciteitssector, met een beschrijving van de bevoegdheden en taken van deze regelgevende instanties.

In België werden op basis van dit artikel vier regulatoren opgericht: de CREG (voor wat de federale energiebevoegdheden betreft), de VREG (voor de energiebevoegdheden van het Vlaams Gewest), BRUGEL (voor de energiebevoegdheden van het Brussels Hoofdstedelijke Gewest) en Cwape (voor de energiebevoegdheden van het Waals Gewest).

De nieuwe Elektriciteitsrichtlijn bevat nu een aantal nieuwe bepalingen met betrekking tot deze regulatoren, met name in de artikelen 35 tot en met 40.

8.1. Aanwijzing van regulerende instanties

Artikel 35, eerste en tweede lid Elektriciteitsrichtlijn:

1. Iedere lidstaat wijst één enkele nationale regulerende instantie op nationaal niveau aan.
2. Lid 1 van dit artikel belet niet dat in de lidstaten op regionaal niveau andere regulerende instanties worden aangewezen, mits er voor representatie- en contactdoeleinden op communautair niveau in de raad van regelgevers van het Agentschap één hooggeplaatste vertegenwoordiger is, overeenkomstig artikel 14, lid 1, van Verordening (EG) nr. 713/2009.

Interpretative notes:⁴¹

It is clear that under the new legislation all missions and duties listed in the Electricity and Gas Directives and Regulations have to be assigned to a single national regulatory authority. Whereas the wording of the second Electricity and Gas Directives allowed the designation of several regulatory authorities in one Member State, this is not possible anymore under the new Electricity and Gas Directives. It is therefore no longer possible for a Member State to designate at national level one regulatory authority to deal with one of the regulatory duties listed in the Electricity and Gas Directives (or Regulations), say network tariffs, and a different (regulatory or other) authority to deal with another duty of the regulatory authority. According to the text of the Electricity and Gas Directives, a single national regulatory authority at national level must be entrusted with all the regulatory duties provided for in the Electricity and Gas Directives. This means that the core duties of the NRA can no longer be split between the NRA and the Ministry. However, some monitoring duties can be carried out by another authority.

...

Articles 35(2) of the Electricity Directive and 39(2) of the Gas Directive stipulate that: 'Paragraph 1 ... shall be without prejudice to the designation of other regulatory authorities at regional level within Member States, provided that there is one senior representative for representation and contact purposes at Community level within the Board of Regulators of the Agency in accordance with Article 14(1) of [the ACER Regulation]'. By regional level should be understood a specific region at infra-national level within a federal Member State or an autonomous region within a Member State. This provision acknowledges the fact that some Member States are federal or decentralised States with several regions.

Commentaar:

De richtlijn vereist dat er één nationale regulerende instantie (NRA) is op nationaal niveau (voor wat België betreft is dit logischerwijze de CREG). Bedoeling van de aanduiding van "één nationale regulerende instantie" is te voorkomen dat de bevoegdheden en taken die in de richtlijn voorzien zijn voor de regulerende instantie, verspreid zouden worden tussen meerdere instanties op hetzelfde niveau (vb. regulator en ministerie van energie).

De aanwijzing van één nationale regulerende instantie belet volgens lid 2 niet dat er op regionaal niveau andere regulators zijn (dus VREG, Cwape en BRUGEL). Dit echter voor zover er voor de representatie- en contactdoeleinden op communautair niveau in de raad van regelgevers van het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) "één hooggeplaatste vertegenwoordiger is", zoals bedoeld in artikel 14, lid 1, van de verordening met betrekking tot ACER. Het is niet duidelijk of daarmee bedoeld wordt "een hooggeplaatste vertegenwoordiger" van de nationale regulerende instantie (dus CREG in België) of van de nationale en gewestelijke regulators gezamenlijk. Dat laatste lijkt de VREG het meest logisch. Voor wat België betreft, kan dan het

⁴¹ Interpretative note 'The regulatory authorities', 2.1., p. 3-4.

bestaande Forum van Belgische Regulators (FORBEG), het informele, tweemaandelijks overleg tussen de Belgische energieregulators, worden geformaliseerd en een hooggeplaatste vertegenwoordiger vanuit FORBEG (die kan worden aangewezen uit de personeelsleden van de CREG) worden afgevaardigd naar ACER (in naam van FORBEG).

Artikel 35, lid 1 en lid 2, dienen niet verder, specifiek omgezet te worden in de Vlaamse energiewetgeving. Het lijkt wel nodig om in samenspraak met het federale niveau verdere afspraken te maken met betrekking tot de vertegenwoordiging van België binnen ACER en andere overlegorganen op Europees en internationaal niveau.

8.2. Onafhankelijkheid van de regulator

Aanhef van de Richtlijn:

(33) Bij Richtlijn 2003/54/EG is voor de lidstaten de eis ingevoerd om regulators met specifieke bevoegdheden op te zetten. De ervaring heeft echter uitgewezen dat de doeltreffendheid van regulering vaak wordt belemmerd door het gebrek aan onafhankelijkheid van de regulators van hun regeringen en door de ontoereikendheid van hun bevoegdheden en beslissingsmacht. Om deze reden heeft de Europese Raad in zijn bijeenkomst van 8 en 9 maart 2007 te Brussel de Commissie verzocht wetgevingsvoorstellen uit te werken om te zorgen voor een verdere harmonisering van de bevoegdheden en een grotere onafhankelijkheid van de nationale energieregulators. Deze nationale regulerende instanties kunnen bevoegd zijn voor zowel elektriciteit als gas.

(34) Om de interne markt voor elektriciteit goed te laten functioneren, moeten de energieregulators besluiten kunnen nemen over alle relevante reguleringskwesties en moeten zij volledig onafhankelijk zijn van alle andere publieke of particuliere belangen. Dit sluit rechterlijke toetsing en parlementair toezicht overeenkomstig het constitutionele recht van de lidstaten niet uit. Bovendien is de goedkeuring van de begroting van de regulator door de nationale wetgever niet op te vatten als een belemmering van de begrotingsautonomie. De bepalingen met betrekking tot de autonomie bij de uitvoering van de toegewezen begroting van de regulerende instantie dienen te worden toegepast in het kader dat door de nationale wet- en regelgeving inzake begrotingszaken is vastgesteld. Bij het bijdragen aan de onafhankelijkheid van de nationale regulerende instantie van politieke of economische belangen via een adequaat rouleringsschema, moeten de lidstaten kunnen rekening houden met de beschikbaarheid van personeel en de omvang van het bestuur.

Artikel 35, lid 4 en lid 5 Elektriciteitsrichtlijn:

4. De lidstaten waarborgen de onafhankelijkheid van de regulerende instantie en zorgen ervoor dat zij haar bevoegdheid op onpartijdige en transparante wijze uitoefent. Te dien einde waken de lidstaten erover dat de regulerende instantie, bij de uitvoering van de reguleringstaken die haar bij deze richtlijn en de aanverwante wetgeving zijn opgelegd:

a) juridisch gescheiden en functioneel onafhankelijk is van enige andere publieke of particuliere entiteit;

b) ervoor zorgt dat haar personeel en de personen die belast zijn met haar beheer

i) onafhankelijk zijn van marktbelangen, en

ii) bij het verrichten van de reguleringstaken geen directe instructies verlangen of ontvangen van regeringen of andere publieke of particuliere entiteiten. Eventuele nauwe samenwerking met andere bevoegde nationale instanties of de toepassing van algemene beleidsrichtsnoeren van de overheid die geen verband houden met de in artikel 37 genoemde reguleringstaken, worden door dit voorschrift onverlet gelaten.

5. Om de onafhankelijkheid van de regulerende instantie te beschermen, waken de lidstaten er met name over dat:

- a) de regulerende instantie zelfstandig besluiten kan nemen, onafhankelijk van enig politiek orgaan, afzonderlijke jaarlijkse begrotingstoewijzingen ontvangt, zodat zij over autonomie beschikt bij de uitvoering van de toegewezen begroting, en de adequate personele en financiële middelen heeft om haar taken uit te voeren, en
- b) de leden van het bestuur van de regulerende instantie, of bij afwezigheid van een bestuur, de hogere leiding van de regulerende instantie, worden aangesteld voor een vaste termijn van vijf tot zeven jaar, die eenmaal kan worden verlengd.

In verband met punt b) van de eerste alinea, voorzien de lidstaten in een adequaat rouleringsschema voor het bestuur of de hogere leiding. De leden van het bestuur, of bij afwezigheid van een bestuur, de leden van de hogere leiding, mogen in die termijn uitsluitend van hun ambt worden ontheven als ze niet langer voldoen aan de in dit artikel omschreven voorwaarden of volgens de nationale wetgeving schuldig zijn geweest aan wangedrag.

Commentaar

De onafhankelijkheidsvereisten, vermeld in lid 4 en lid 5 van artikel 35 van de Elektriciteitsrichtlijn zijn van toepassing op de "regulerende instanties", waarmee zowel de nationale regulerende instanties (cfr. lid 1) bedoeld worden als de regionale regulerende instanties (cfr. lid 2) bedoeld worden. Deze vereisten zijn dus ook van toepassing op de VREG. In de interpretatieve notes wordt evenwel enkel gesproken over de onafhankelijkheid van de "national regulatory authority". Een beperking in die zin (zodat enkel de CREG onder de onafhankelijkheidsvereisten zou vallen, maar niet de VREG) is volgens de VREG niet conform de tekst van de richtlijn. De VREG is dus van mening dat deze vereisten ook van toepassing zijn op de regionale regulatoren.

Lid 4 van artikel 35 van de Elektriciteitsrichtlijn legt verplichtingen op inzake:

- de onpartijdigheid
- de transparantie en
- de onafhankelijkheid van de energieregulatoren.

Wat de onpartijdigheid betreft, stelt de Commissie in de interpretatieve notes⁴²:

Impartiality is aimed at guaranteeing that the NRA acts and takes decisions in a neutral way, based on objective criteria and methodologies. In the view of the Commission's services this requirement means that Member States must provide for dissuasive civil, administrative and/or criminal sanctions in case of violations of the provisions on impartiality.

Momenteel zijn dergelijke (strafrechtelijke) sancties enkel voorzien bij overtreding van het beroepsgeheim van de VREG.

Inzake transparantie stelt de Commissie in de interpretatieve notes⁴³:

The NRA must also carry out its tasks in a transparent manner. In the view of the Commission's services this means first that the NRAs must adopt and publish their rules of procedure. These should include at least procedures for decision making. Compliance with the transparency requirement also means that the NRAs must have clear contact points for all stakeholders and publish information on their own organisation and structure. A second aspect of transparency, in the view of the Commission's services, is that the NRAs should consult stakeholders before taking important decisions. This should at least include publishing documents ahead of public consultations and organising public hearings.

⁴² Interpretative note 'The regulatory authorities', 2.2.1., p. 5.

⁴³ Interpretative note 'The regulatory authorities', 2.2.2., p. 5.

Preferably this would also include the obligation, for the NRA, to publish a document after public consultation giving an overview of the comments received, of those that were taken into account and the reasons why other comments were not taken into account.

Thirdly, decisions of the NRA must be made available to the public (cf. below point 5 on accountability). This will enable the parties affected by a decision and the public to be informed about the reasons why a decision was taken and, hence, become aware of the impartiality with which the NRA fulfils its duties and exercises its powers.

In deze passage lijkt de commissie vooral eisen te stellen aan de energieregulatoren inzake hun werking, en minder eisen te stellen aan de lidstaten inzake omzetting in energiewetgeving. De VREG is van mening dat zij in voldoende mate voldoet aan de vereisten die de Europese Commissie oplegt aan de NRA's: zij biedt voldoende transparantie inzake de wijze van het nemen van beslissingen en de inhoud van beslissingen (deze worden volledig gepubliceerd op haar website, inclusief de bijhorende argumentatie) en er wordt ook voldoende aandacht besteed aan consultatie van de belanghebbenden.

Inzake onafhankelijkheid stelt lid 4, a, van artikel 35 van de Elektriciteitsrichtlijn dat de regulator "juridisch gescheiden en functioneel onafhankelijk is van enige andere publieke of particuliere entiteit".

In de interpretative notes stelt de commissie⁴⁴:

This requirement goes beyond the requirement of independence laid down in the second Electricity and Gas Directives, which was limited to the electricity and gas industry.

Independence in the new legislation concerns not only the electricity and gas industry but also any other public body (including national, local or regional government, municipalities and political organisations or structures) or private body.

Legally distinct means that the NRA must be created as a separate and distinct legal entity from any Ministry or other government body. This provision is closely linked to the requirement that the NRA should be able to take autonomous decisions.

Obviously, the NRA will have to be created in accordance with the constitutional and administrative rules of each Member State insofar as they are consistent with European Union law. Notwithstanding national administrative rules, it is the sole responsibility of the NRA to determine how it operates and is managed, including staffing-related matters. These provisions thus seem to rule out any hierarchical link between the NRA and any other body or institution. Moreover, the NRA can no longer be part of a Ministry. The Commission's services are of the opinion that e.g. sharing personnel and sharing offices between the NRA and any other (public or private) body is, in principle, not in line with Article 35(4)(a) of the Electricity Directive and Article 39(4)(a) of the Gas Directive.

Commentaar:

De VREG is een extern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid met een Raad van Bestuur. De leden van de Raad van Bestuur worden aangeduid door de Vlaamse Regering, maar er kunnen in principe geen directe instructies worden gegeven aan de VREG door de Vlaamse regering, de Vlaamse minister van energie of andere instanties. Dit is conform de vereisten gesteld door de richtlijn.

Volgens het kaderdecreet beter bestuurlijk beleid⁴⁵ staat een extern verzelfstandigd agentschap, zoals de VREG, evenwel onder toezicht van de Vlaamse Regering, waarbij dit toezicht wordt uitgeoefend door een of meerdere regeringsafgevaardigden. Deze regeringsafgevaardigde kan bij de minister die hem heeft voorgedragen een gemotiveerd beroep instellen tegen alle beslissingen van de VREG die hij

⁴⁴ Interpretative note 'The regulatory authorities', 2.2.3., p. 6.

⁴⁵ Artikel 23 van het kaderdecreet Bestuurlijk beleid van 18 juli 2003.

stijdig acht met o.a. het algemeen belang, de decreten, de besluiten en de beheersovereenkomst van het agentschap. Er werden tot op heden geen regeringscommissarissen aangeduid bij de VREG, zodat tot op heden van dit toezicht door de regering geen sprake is. Een aanduiding van een regeringscommissaris kan door de Commissie als problematisch worden aangezien. Dit moet dus worden uitgesloten.

Een element dat ook problematisch zou kunnen zijn is de evaluatie van de gedelegeerd bestuurder door de Vlaamse Regering. Een evaluatie van de gedelegeerd bestuurder door de Raad van Bestuur van de VREG geeft een grotere zekerheid inzake onafhankelijkheid ten aanzien van de Vlaamse Regering.

Inzake onafhankelijkheid legt lid 4, b, van artikel 35 van de Elektriciteitsrichtlijn ook vereisten op aan de personeelsleden en bestuurders/management van de regulator. Deze moeten "i) *onafhankelijk zijn van marktbelangen, en ii) bij het verrichten van de reguleringstaken geen directe instructies verlangen of ontvangen van regeringen of andere publieke of particuliere entiteiten. Eventuele nauwe samenwerking met andere bevoegde nationale instanties of de toepassing van algemene beleidsrichtsnoeren van de overheid die geen verband houden met de in artikel 37 genoemde reguleringstaken, worden door dit voorschrift onverlet gelaten.*"

In de interpretatieve notes stelt de commissie in verband met punt i)⁴⁶:

In the view of the Commission's services, Articles 35(4)(b) of the Electricity Directive and 39(4)(b) of the Gas Directive require Member States to develop rules preventing all staff and the persons responsible for their management from pursuing any activity or holding any position or office with an electricity or gas undertaking, and from holding shares or having any other interests in an electricity or gas undertaking. In the view of the Commission's services, this obligation does not, however, prevent the persons concerned from taking part in e.g. pension funds or similar investment schemes that might among other things hold shares in electricity or gas undertakings.

Deze bepaling is reeds gedeeltelijk overgezet in Vlaamse wetgeving: voor de bestuurders van de VREG is een dergelijke voorwaarden reeds ingeschreven in artikel 10 van het Oprichtingsdecreet van de VREG⁴⁷.

⁴⁶ Interpretative note "The regulatory authorities", 2.2.3., p. 7

⁴⁷ Artikel 10 van het decreet van 30 april 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt stelt: "§ 1. Onverminderd de onverenigbaarheden, bedoeld in artikel 21, § 1, van het kaderdecreet, is het mandaat van bestuurder van de reguleringsinstantie onverenigbaar met:

1° iedere functie of activiteit, al dan niet bezoldigd, ten dienste van een neteigenaar, een netbeheerder, een aardgasnetbeheerder, een producent die geen zelfopwekker is, een invoerder van buitenlands aardgas, een houder van een leveringsvergunning, een leverancier of een tussenpersoon. Het verbod blijft van kracht gedurende één jaar na afloop van het mandaat bij de reguleringsinstantie;

2° het bezit van aandelen, of andere met aandelen gelijk te stellen waardepapieren, uitgegeven door een neteigenaar, een netbeheerder, een aardgasnetbeheerder, een producent die geen zelfopwekker is, een invoerder van buitenlands aardgas, een houder van een leveringsvergunning, een leverancier of een tussenpersoon, of het bezit van financiële instrumenten die het mogelijk maken om dergelijke aandelen of waardepapieren te verwerven of over te dragen, of die aanleiding geven tot een betaling in contanten die hoofdzakelijk afhankelijk is van de evolutie van de waarde van dergelijke aandelen of waardepapieren;

3° het lid zijn van de wetgevende kamers, het Europees Parlement en de Gemeenschaps- en Gewestparlementen;

4° de functie of het ambt van minister, staatssecretaris, lid van gewest- of gemeenschapsregering, lid van het kabinet van een lid van de federale regering of van een gemeenschaps- of gewestregering, lid van de bestendige deputatie van de provincieraden en lid van het college van burgemeester en schepenen van een gemeente. § 2. Ingeval een bestuurder de bepalingen in de eerste paragraaf overtreedt, geldt de regeling in artikel 21, § 2, van het kaderdecreet."

Deze regeling zou ook van toepassing moeten worden verklaard voor alle personeelsleden van de VREG, waarbij voorzien moet worden in een sanctie bij overtreding van deze verplichting.

In de interpretative notes stelt de Commissie in verband met punt ii)⁴⁸:

The new legislation also prohibits the NRA's staff and the persons responsible for its management from seeking or taking direct instructions from any government or other public or private entity. This provision aims to tackle the situation where someone working for the NRA is seeking or taking direct instructions. According to the Commission's services, this provision also implies that it is forbidden for anyone to give such instructions. An instruction in this context is any action calling for compliance and/or trying to improperly influence an NRA decision and thus includes the use of pressure of any kind on NRA's staff or on the persons responsible for its management. In the view of the Commission's services this requires Member States to provide for dissuasive civil, administrative and/or criminal sanctions in case of violation of the provisions on independence as well as for any attempts by public and private entities to give an instruction or to improperly influence an NRA decision. The Electricity and Gas Directives do not deprive the government of the possibility of establishing and issuing its national energy policy. This means that, depending on the national constitution, it could be the government's competency to determine the policy framework within which the NRA must operate, e.g. concerning security of supply, renewables or energy efficiency targets. However, general energy policy guidelines issued by the government must not encroach on the NRA's independence and autonomy. The provisions on independence do not deprive the NRA of the possibility (and duty) to consult and cooperate with other relevant (national and European) authorities, such as regulatory authorities at regional level or competition authorities. This follows from the text of the Electricity and Gas Directives concerning cooperation at national and supranational level.

Lid 5 van de Elektriciteitsrichtlijn legt nog verdere verplichtingen op inzake onafhankelijkheid van de regulator, met name met betrekking tot a) de personele en financiële middelen van de regulator en b) de aanstelling van de leden van de raad van bestuur van de regulator.

Zo stelt dit artikel:

Om de onafhankelijkheid van de regulerende instantie te beschermen, waken de lidstaten er met name over dat:

a) de regulerende instantie zelfstandig besluiten kan nemen, onafhankelijk van enig politiek orgaan, afzonderlijke jaarlijkse begrotingstoewijzingen ontvangt, zodat zij over autonomie beschikt bij de uitvoering van de toegewezen begroting, en de adequate personele en financiële middelen heeft om haar taken uit te voeren,

Wat deze passage betreft, stelt de Commissie in haar interpretative notes⁴⁹:

The NRA must be able to take autonomous decisions, independently from any political, public or private body. This has consequences *ex ante* (before a decision is taken) and *ex post* (after a decision is taken). From an *ex ante* perspective, this requirement excludes any interference from the government or any other public or private entity prior to an NRA decision. It also implies that if the NRA is to draft a work programme for the coming year(s), it should be able to do so autonomously, i.e. without the need for the approval or consent of public authorities or any other third parties. As already indicated, this does not discharge the NRA from complying with the Member State's energy policy insofar as it is in accordance

⁴⁸ Interpretative note 'The regulatory authorities', 2.2.3., p. 7.

⁴⁹ Interpretative note 'The regulatory authorities', 2.2.3., p. 9-10.

with European Union law.

The *ex post* aspect of the requirement of having an NRA being able to take independent decisions means that the decisions of the NRA are immediately binding and directly applicable without the need for any formal or other approval or consent of another public authority or any other third parties. Moreover, the decisions by the NRA cannot be subject to review, suspension or veto by the government or the Ministry. This, of course, precludes neither judicial review nor appeal mechanisms before any other bodies independent of the parties involved and of any government (see below point 5).

- The NRA has separate annual budget allocations. In some Member States, the budget of the regulatory authority is paid directly by the electricity and gas consumers (in which case there is a clear separate annual budget allocation). In other Member States, the budget of the regulatory authority is part of the total State budget. The new legislation continues to allow the regulatory authority's budget to be part of the State budget; however, there is now a clear need for separate annual budget allocations for the NRA.

- The NRA has autonomy in the implementation of the allocated budget. This means that the NRA, and only the NRA, can decide on how the allocated budget is spent. It may neither seek nor receive any instruction on its budget spending. As stated in recital 34 of the Electricity Directive and recital 30 of the Gas Directive, the approval of the budget of the NRA by the national legislator does not constitute an obstacle to budgetary autonomy. The rules on autonomy in the implementation of the NRA's allocated budget should be complied with in the framework established by national budgetary law and rules. The Commission's services are of the opinion that the role of the national legislator, i.e. national parliament, in approving the NRA's budget is to grant a global financial allocation to the NRA, which should enable the NRA to carry out its duties and exercise its powers in an efficient and effective manner. Criteria to assess this could be the budget of similar regulators or bodies (e.g. national banks) and the budget of NRAs in other Member States. In practice, the NRA will probably propose to the legislator a draft budget — based on a work programme or similar document. Nothing in the Electricity and Gas Directives prevents national parliaments from taking a decision on whether the draft budget proposed by the NRA is, in total, commensurate with the duties and powers of the NRA.

In the view of the Commission's services it follows from the respective provisions of the Electricity and Gas Directives that the approval of the budget cannot in any way be used as a means of influencing the NRA's priorities or to jeopardise its ability to carry out its duties and exercise its powers in an efficient and effective manner.

In accordance with the requirement that the NRA exercises its powers transparently, the NRAs must report on the way they spend their budget. Ideally, this reporting will go hand-in-hand with the reporting duty of the regulators under Article 37(1)(e) of the Electricity Directive and Article 41(1)(e) of the Gas Directive: an NRA must report annually on its activity and the fulfilment of its duties to the relevant authorities of the Member States, the Agency and the Commission.

- The NRA has to have adequate human and financial resources to carry out its duties; as the new European Union rules assign considerably more duties and powers to the NRA, this will affect the human and financial resources to be put at the disposal of the NRA. Given the complexity of (energy) regulation, an NRA must be able to attract sufficiently qualified staff with various backgrounds (lawyers, economists, engineers, etc.).

Commentaar:

De VREG beschikt over een aparte dotatie en kan voldoende autonoom over deze dotatie beschikken. Het personeelplan van de VREG laat ook toe om voldoende gekwalificeerd personeel met verschillende achtergronden aan te trekken.

De VREG beschikt op vandaag echter niet over adequate personele en financiële middelen om haar taken uit te voeren als regulator. De begroting van de VREG wordt immers niet gekoppeld aan haar werkingsplan, maar is afhankelijk van andere initiatieven binnen en buiten het beleidsdomein, die niets met de regulering van de energiemarkt te maken hebben.

Als extern verzelfstandigd agentschap is de VREG echter op basis van artikel 14 en 15 van het kaderdecreet beter bestuurlijk beleid, verplicht om een beheersovereenkomst af te sluiten met de Vlaamse Regering. Daarin wordt o.a. geconcretiseerd op kwalitatieve en kwantitatieve wijze waarop het agentschap zijn taken moet vervullen, met strategische en operationele doelstellingen. De beheersovereenkomst kan niet worden beschouwd als een werkprogramma dat de VREG op autonome wijze heeft opgesteld. Het is afhankelijk van de goedkeuring van de Vlaamse Regering en voldoet dus niet aan de vereisten gesteld door de Europese commissie.

Lid 5 van artikel 35 van de Elektriciteitsrichtlijn stelt ook voorwaarden inzake de onafhankelijkheid en aanwijzing van de leden van de Raad van bestuur van de VREG:

5. Om de onafhankelijkheid van de regulerende instantie te beschermen, waken de lidstaten er met name over dat:

...

b) de leden van het bestuur van de regulerende instantie, of bij afwezigheid van een bestuur, de hogere leiding van de regulerende instantie, worden aangesteld voor een vaste termijn van vijf tot zeven jaar, die eenmaal kan worden verlengd.

In verband met punt b) van de eerste alinea, voorzien de lidstaten in een adequaat rouwingschema voor het bestuur of de hogere leiding. De leden van het bestuur, of bij afwezigheid van een bestuur, de leden van de hogere leiding, mogen in die termijn uitsluitend van hun ambt worden ontheven als ze niet langer voldoen aan de in dit artikel omschreven voorwaarden of volgens de nationale wetgeving schuldig zijn geweest aan wangedrag.

De commissie stelt in de interpretative notes⁵⁰:

The members of the board of the NRA are appointed for a fixed term of five to seven years, renewable once. Appointments will have to be made in accordance with the constitutional and administrative rules of the Member State. In principle, the maximum total term of members of the board of the NRA is two times seven years. However, Member States can opt against the possibility for renewal, in which case the maximum term of office is seven years. In principle, those members of the board that have been appointed before the new Electricity and Gas Directives have to be transposed by the Member States finish their term of office provided it does not last longer than seven years. The Commission's services are of the opinion that the maximum term of a regulator appointed under the independence requirements of the second Electricity and Gas Directives (i.e. before 3 March 2011) is 3 March 2018. Ideally, regulators appointed under the independence requirements of the second Electricity and Gas Directives should be the first ones to participate in the rotation scheme provided for under the new Electricity and Gas Directives. If those regulators meet the new

⁵⁰ Interpretative note 'The regulatory authorities', 2.2.3., p. 10-11.

independence requirements, there is nothing that prevents them from being appointed under the new Electricity and Gas Directives.

- An appropriate rotation scheme for the board is to be put in place. This means that the end date of the term of office of the board members cannot be the same for all members. This could be achieved for instance when the term of office of half of the members of the board ends mid-way through the term of office of the remaining board members.

- The members of the board may be removed from office during their term only if they no longer fulfil the conditions set out in the Electricity and Gas Directives as regards their independence or have been guilty of misconduct under national law. Although the Electricity and Gas Directives leave room for rules adopted at national or regional level as far as misconduct is concerned, it has to be stressed that the possibility to remove a member of the board during his or her term will apply in special cases only, such as fraud, bribery and breaches of the independence or impartiality of the NRA. Member States will organise appropriate rights of defence for the persons concerned.

When referring to board members, the Electricity and Gas Directives also use the words 'persons responsible for its management' and 'the regulatory authority top management' i.e. the persons (typically a limited number of people) who, within the NRA, have the power to take decisions. Therefore the independence requirements for board members apply to those persons within the NRA having the power to take binding decisions (i.e. probably the members of the board of directors or the members of the management board or, in absence of such a board, the top management).

As stated in recital 34 of the Electricity Directive and recital 30 of the Gas Directive, the independence of the NRA precludes neither judicial review nor parliamentary supervision in accordance with the constitutional laws of the Member States.

It is the view of the Commission's services that the power of Member States to appoint members of the board of the NRA, the power to approve the budget and any measure of accountability set up by a Member State should not result in any instruction being given concerning the regulatory powers and duties of the NRA.

Commentaar:

De leden van de raad van bestuur van de VREG worden nu aangeduid voor een hernieuwbare termijn van 5 jaar, op basis van artikel 18, §1, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. Volgens de richtlijn moet dit beperkt worden tot een éénmaal hernieuwbare termijn van vijf (of zeven) jaar.

De door de Vlaamse Regering voorgedragen leden van de Raad van Bestuur kunnen volgens artikel 18, §3 van het kaderdecreet bestuurlijk beleid ten allen tijde worden ontslagen door de Vlaamse Regering. Ook dit voldoet niet aan de vereisten van de richtlijn die stelt dat bestuurders enkel mogen worden ontslagen "*als ze niet langer voldoen aan de in dit artikel [35] omschreven voorwaarden of volgens de nationale wetgeving schuldig zijn geweest aan wangedrag*".

Evenmin is er momenteel een rouleringsschema in de wetgeving voorzien voor de bestuurders van de VREG.

De commissie lijkt in haar interpretatieve notes te suggereren om de regeling voor de bestuurders van een regulator (eenmaal hernieuwbaar mandaat van vijf tot zeven jaar, rouleringsschema) uit te breiden tot het management van de regulator. De tekst van de richtlijn legt dit evenwel niet op. In de aanhef van de Elektriciteitsrichtlijn wordt ook gesteld: "Bij het bijdragen aan de onafhankelijkheid van de nationale regulerende instantie van politieke of economische belangen via een adequaat

rouleringsschema, moeten de lidstaten kunnen rekening houden met de beschikbaarheid van personeel en de omvang van het bestuur.”

Conclusie:

Om te voldoen aan de vereisten inzake onafhankelijkheid ten aanzien van de politieke overheid, zoals gesteld in de Richtlijn en geïnterpreteerd door de Europese Commissie, dient de wetgeving die van toepassing is op de VREG aangepast te worden:

- aan de VREG mag geen verplichting meer worden opgelegd om een beheersovereenkomst af te sluiten met de Vlaamse Regering;
- de evaluatie van de gedelegeerd bestuurder moet gebeuren door de Raad van Bestuur van de VREG en niet meer door de Vlaamse Regering;
- de mogelijkheid voorzien voor de Vlaamse Regering om regeringscommissarissen aan te wijzen bij de VREG moet geschrapt worden;
- de regels met betrekking tot de onafhankelijkheid van de bestuurders en personeelsleden van de VREG dienen te worden aangescherpt (o.a. duur mandaat, inbouwen rouleringsschema, ontslag,...)

Om een maximale onafhankelijkheid voor de VREG te bekomen, kan overwogen worden om de VREG om te vormen van een extern verzelfstandigd agentschap tot een autonome overheidsinstelling, bij voorbeeld ondergebracht bij het Vlaams Parlement (naar analogie met het Instituut voor Samenleving en Techniek, het Kinderrechtencommissariaat,...)

8.3. Algemene doelstellingen van de regulator

Artikel 36 van de Elektriciteitsrichtlijn stelt:

Bij de uitvoering van de in deze richtlijn omschreven reguleringstaken neemt de regulerende instantie alle redelijke maatregelen om de volgende doelstellingen te bereiken binnen het kader van haar taken en bevoegdheden zoals vastgesteld artikel 37, waar nodig in nauw overleg met de andere betrokken nationale autoriteiten, waaronder de mededingingsautoriteiten, en zonder dat wordt geraakt aan hun bevoegdheden:

- a) de bevordering, in nauwe samenwerking met het Agentschap, de regulerende instanties van andere lidstaten en de Commissie, van een door concurrentie gekenmerkte, zeker een vanuit milieuoogpunt duurzame interne markt voor elektriciteit binnen de Gemeenschap en van een daadwerkelijke openstelling van de markt voor alle afnemers en leveranciers in de Gemeenschap, en waarborging dat elektriciteitsnetten op een doeltreffende en betrouwbare manier werken, rekening houdend met doelstellingen op lange termijn;
- b) de ontwikkeling van door concurrentie gekenmerkte en goed functionerende regionale markten binnen de Gemeenschap met het oog op het bereiken van de onder a) genoemde doelstelling;
- c) het opheffen van alle beperkingen voor handel in elektriciteit tussen de lidstaten, inclusief de ontwikkeling van afdoende grensoverschrijdende transmissiecapaciteit om aan de vraag te voldoen en de integratie van nationale markten te versterken, hetgeen de elektriciteitsstromen in de Gemeenschap kan faciliteren;
- d) bijdragen tot de ontwikkeling, op de meest kosteneffectieve manier, van veilige, betrouwbare en efficiënte niet-discriminerende systemen die klantgericht zijn, de adequaatheid van systemen bevorderen alsmede, alsmede aansluitend bij de doelstellingen van het algemene energiebeleid, energie-efficiëntie en de integratie van groot- en kleinschalige productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en gedistribueerde productie in transmissie- en distributienetwerken;

- e) de toegang van nieuwe productiecapaciteit tot het net vergemakkelijken, met name door de belemmeringen voor de toegang van nieuwkomers op de markt en van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen weg te nemen;
- f) ervoor zorgen dat de systeembeheerders en -gebruikers de nodige stimulansen krijgen, zowel op korte als op lange termijn, om de efficiëntie van netprestaties te verbeteren en de marktintegratie te versterken;
- g) ervoor zorgen dat afnemers baat hebben bij een efficiënte werking van hun nationale markt, bevorderen van daadwerkelijke mededinging en bijdragen tot het waarborgen van consumentenbescherming;
- h) bijdragen tot het bereiken van een hoog niveau van universele en openbare dienstverlening bij het leveren van elektriciteit, tot de bescherming van kwetsbare klanten en tot de compatibiliteit van de processen voor de uitwisseling van gegevens die nodig zijn voor het veranderen van leverancier.

Commentaar

Het oprichtingsdecreet van de VREG bevat momenteel geen algemene doelstellingen van de VREG. Opname van een artikel met bovenstaande doelstellingen (mits enkele herformuleringen om de doelstellingen conform te maken aan de gewestelijke energiebevoegdheden) lijkt nuttig.

8.4. Taken en bevoegdheden regulatoren

8.4.1. Kerntaken van de regulator (artikel 37, lid 1)

Artikel 37, (1) van de Elektriciteitsrichtlijn stelt:

1. De regulerende instantie heeft de volgende taken:
 - a) vaststellen of goedkeuren, volgens transparante criteria, van transmissie- of distributietarieven of de berekeningsmethodes hiervoor;
 - b) ervoor zorgen dat transmissie- en distributiesysteembeheerders, en in voorkomend geval, de betrokken systeemeigenaars alsmede alle elektriciteitsbedrijven hun verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn en de andere toepasselijke communautaire wetgeving naleven, inclusief bij grensoverschrijdende kwesties;
 - c) samenwerken in verband met grensoverschrijdende kwesties met de regulerende instantie of instanties van de betrokken lidstaten en met het Agentschap;
 - d) naleven en uitvoeren van alle relevante wettelijk bindende besluiten van het Agentschap en de Commissie;
 - e) op jaarlijkse basis verslag uitbrengen over haar activiteit en de uitvoering van haar taken aan de betrokken autoriteiten van de lidstaten, het Agentschap en de Commissie. Het verslag bevat de genomen maatregelen en behaalde resultaten voor elk van de in dit artikel genoemde taken;
 - f) erover waken dat er geen kruissubsidies zijn tussen activiteiten met betrekking tot transmissie, distributie en levering;

- g) toezicht houden op de investeringsplannen van de transmissiesysteembeheerders en in haar jaarverslag de samenhang beoordelen tussen het investeringsplan van de transmissiesysteembeheerders en het netontwikkelingsplan dat de gehele Gemeenschap dekt, als bedoeld in artikel 8, lid 3, onder b), van Verordening (EG) nr. 714/2009; een dergelijke beoordeling kan aanbevelingen voor de wijziging van deze investeringsplannen omvatten;
- h) toezicht houden op de naleving en controleren van de eerdere resultaten van de regels inzake zekerheid en betrouwbaarheid van het net, alsook vaststelling of goedkeuring van de normen en voorschriften van de kwaliteit van de diensten en de voorziening, of hier tezamen met andere bevoegde instanties toe bijdragen;
- i) toezicht houden op het niveau van transparantie, met inbegrip van groothandelsprijzen, en waken over de naleving van de transparantieverplichtingen door de elektriciteitsbedrijven;
- j) toezicht houden op de het niveau en de doeltreffendheid van openstelling van de markt en de mededinging op groot- en kleinhandelsniveau, inclusief elektriciteitsbeurzen, tarieven voor huishoudelijke afnemers, inclusief systemen voor vooruitbetaling, overstapperpercentages, afsluitingspercentages, kosten en uitvoering van onderhoudsdiensten en klachten van huishoudelijke afnemers, alsmede toezicht op vervalsing of beperking van de mededinging, inclusief toepasselijke informatie verstrekken en relevante gevallen aan de betrokken mededingingsautoriteiten voorleggen;
- k) toezicht houden op het vóórkomen van restrictieve contractuele praktijken, met inbegrip van exclusiviteitsbepalingen, die grote niet-huishoudelijke afnemers kunnen weerhouden van of hen beperkingen kunnen opleggen met betrekking tot een keuze voor het gelijktijdig sluiten van overeenkomsten met meer dan een leverancier, en in voorkomend geval de nationale mededingingsautoriteiten van dergelijke praktijken in kennis stellen;
- l) respecteren van de contractuele vrijheid met betrekking tot afschakelbare leveringscontracten en langetermijncontracten, mits deze verenigbaar zijn met het Gemeenschapsrecht en aansluiten bij het Gemeenschapsbeleid;
- m) toezicht houden op de tijd die transmissie- en distributiesysteembeheerders nodig hebben om aansluitingen en herstellingen uit te voeren;
- n) samen met andere betrokken instanties helpen waarborgen dat de in bijlage I genoemde maatregelen ter bescherming van de consument doeltreffend zijn en gehandhaafd worden;
- o) publiceren van aanbevelingen, ten minste op jaarbasis, betreffende de conformiteit van de leveringsprijzen met artikel 3, en deze waar nodig aan de mededingingsautoriteiten doen toekomen;
- p) waarborgen van de toegang tot de verbruiksgegevens van de consument, het verstrekken, voor facultatief gebruik, van een gemakkelijk te begrijpen geharmoniseerd formaat op nationaal niveau voor verbruiksgegevens en voor de onverwijld toegang voor alle afnemers tot de gegevens als bedoeld in punt h) van bijlage I;
- q) toezicht houden op de uitvoering van regels betreffende de taken en verantwoordelijkheden van de transmissiesysteembeheerders, distributiesysteembeheerders, leveranciers en afnemers en andere marktpartijen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 714/2009;
- r) monitoring van de investeringen in productiecapaciteit met het oog op de continuïteit van de voorziening;

- s) toezicht houden op technische samenwerking tussen communautaire transmissiesysteembeheerders en transmissiesysteembeheerders van derde landen;
- t) toezicht op de uitvoering van beschermingsmaatregelen als bedoeld in artikel 42, en
- u) bijdragen tot de compatibiliteit van gegevensuitwisselingsprocessen voor de belangrijkste marktprocessen op regionaal niveau.

Commentaar

Lid 1 van artikel 37 legt de taken en bevoegdheden vast die de Energieregulatoren volgens Europa dienen te bezitten. In het Belgische model dienen deze taken en bevoegdheden toegewezen te worden aan de CREG en/of de gewestelijke regulatoren.

De taken omschreven in a), g), f), i), k), s), t) en u) zijn eerder taken voor de CREG. De overige taken zijn (voor b), j) en m) enkel voor wat betreft de distributie van elektriciteit) wel van toepassing op de VREG.

Momenteel zijn de taken van de VREG als volgt beschreven in artikel 6 van het Oprichtingsdecreet van de VREG:

"§ 1. Teneinde de missie, bedoeld in artikel 5, waar te maken, vervult de reguleringsinstantie de volgende taken:

1° toezichthoudende en controlerende taken:

- a) het toezicht en de controle op de naleving van het Elektriciteitsdecreet en Aardgasdecreet en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten;
- b) de uitoefening van de controle op de naleving van de technische reglementen en de gedragscodes;

2° regulerende taken:

- a) de regulering van de toegang tot en de werking van de elektriciteitsmarkt in het Vlaamse Gewest, overeenkomstig de bepalingen van het Elektriciteitsdecreet;
- b) de regulering van de toegang tot en de werking van de gasmarkt in het Vlaamse Gewest, overeenkomstig de bepalingen van het Aardgasdecreet;

3° taken in verband met de bemiddeling en de beslechting van geschillen en klachtenbehandeling:

- a) het bemiddelen in geschillen met betrekking tot de toegang tot het distributienet, de toepassing van de technische reglementen en de gedragscodes;
- b) het beslechten van geschillen die betrekking hebben op de toegang tot het distributienet, met uitzondering van de geschillen die betrekking hebben op burgerlijke rechten in de zin van artikel 144 van de Grondwet;

4° informerende taken:

- a) het informeren van de marktactoren en de verbruikers van elektriciteit en aardgas over de werking van de elektriciteits- en gasmarkt;

b) het informeren van de verbruikers van elektriciteit en aardgas over de prijzen en voorwaarden die de leveranciers van elektriciteit en aardgas hanteren, met inbegrip van het aanbieden of laten aanbieden van een objectieve vergelijking van deze prijzen en voorwaarden. "

Het lijkt aangewezen om beide teksten (artikel 6 oprichtingsdecreet en artikel 37, (1) Elektriciteitsrichtlijn) op elkaar af te stemmen.

8.4.2. Bevoegdheden (artikel 37, (4))

Lid 4 van artikel 37 van de Elektriciteitsrichtlijn beschrijft de bevoegdheden waarover de regulerende instanties moeten beschikken om hun taken, vermeld in lid 1 (van toepassing op de VREG) en de leden 3 en 6 (in België eerder enkel van toepassing op de CREG):

4. De lidstaten zorgen erover dat de regulerende instanties de bevoegdheden krijgen die hen in staat stellen de hen overeenkomstig de leden 1, 3 en 6 toevertrouwde taken op een efficiënte en snelle wijze uit te voeren. Daartoe beschikt de regulerende instantie ten minste over de volgende bevoegdheden:
- a) vaststellen van bindende besluiten voor elektriciteitsbedrijven;
 - b) onderzoeken uitvoeren naar de werking van de elektriciteitsmarkten en besluiten tot en opleggen van noodzakelijke en evenredige maatregelen om daadwerkelijke mededinging te bevorderen en de goede werking van de markt te waarborgen. In passende gevallen, is de regulerende instantie ook bevoegd om samen te werken met de nationale mededingingsautoriteiten de marktregulators van de financiële markt of de Commissie in het kader van een onderzoek in verband met de mededingingswetgeving;
 - c) opvragen bij elektriciteitsbedrijven van informatie die relevant is voor de uitvoering van haar taken, met inbegrip van verklaringen voor de weigering een derde partij toegang te geven en informatie over maatregelen die nodig zijn om het netwerk te versterken;
 - d) opleggen van effectieve, evenredige en afschrikkende sancties aan elektriciteitsbedrijven die hun verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn of enig toepasselijk wettelijk bindend besluit van de regulerende instantie of het Agentschap niet naleven, of een bevoegde rechtbank voorstellen dergelijke sancties op te leggen. Daartoe behoort de bevoegdheid om aan de transmissiesysteembeheerder of het verticaal geïntegreerde bedrijf, naargelang het geval, sancties van maximaal 10 % van de jaaromzet van de transmissiesysteembeheerder of het verticaal geïntegreerde bedrijf op te leggen of voor te stellen deze op te leggen, wegens niet-naleving van hun respectieve verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn, en
 - e) passende bevoegdheden om onderzoek uit te voeren en nodige onderzoeksbevoegdheden met het oog op geschillenbeslechting krachtens de leden 11 en 12.

Commentaar:

De VREG moet als regulerende instantie bindende beslissingen kunnen nemen voor elektriciteitsbedrijven (dit kan volgens de definitie opgenomen in de Elektriciteitsrichtlijn zowel een leverancier als een netbeheerder zijn). De interpretatieve notes geven geen verdere toelichting bij de aard van deze "bindende beslissingen", zoals bedoeld in a). De VREG gaat ervan uit dat de beslissingen die zij kan nemen met betrekking tot het toekennen van een leveringsvergunning, het aanwijzen van een netbeheerder, het goedkeuren van investeringsplannen,... kunnen beschouwd worden als een dergelijke "bindende beslissing". In die zin is dan ook geen verdere aanpassing van de Vlaamse energiewetgeving nodig.

In artikel 3.1.3 van het Energiedecreet is de volgende taak opgelegd aan de VREG: "de uitvoering van studies en onderzoeken betreffende de elektriciteits- en gasmarkt, op eigen initiatief of op verzoek van de minister of de Vlaamse Regering". Wat dit aspect betreft is dus ook deze bevoegdheid, bedoeld in b) omgezet. De bevoegdheid, bedoeld in b) tot het opleggen van noodzakelijke en evenredige maatregelen om daadwerkelijke mededinging te bevorderen en de goede werking van de

markt te waarborgen is eerder gelinkt aan de federale bevoegdheden inzake mededinging, de productie van elektriciteit en de opslag van gas. In de interpretatieve notes wordt verwezen naar maatregelen zoals "virtual power plants" en "gas release programmes". Het lijkt niet nodig om dit specifiek te voorzien voor de gewestelijke regulatoren.

De bevoegdheden, bedoeld in c) en e) zijn reeds voorzien in de Vlaamse energiewetgeving, met name in artikel 13.1.2. van het Energiedecreet.

De VREG kan ook sancties opleggen bij niet-naleving van de Vlaamse energiewetgeving. Dit is voorzien in artikel 13.3.1 tot en met 13.3.4. van het Energiedecreet.

Ook hier is dus geen verdere omzetting van dit artikel in Vlaamse energiewetgeving nodig.

9. Kleinhandelsmarkten (art. 41 Elektriciteitsrichtlijn)

Artikel 41 Elektriciteitsrichtlijn:

Teneinde het ontstaan van goed functionerende en transparante kleinhandelsmarkten in de Gemeenschap te bevorderen, zien de lidstaten erop toe dat de taken en verantwoordelijkheden van transmissiesysteembeheerders, distributiesysteembeheerders, leveranciers en afnemers, alsmede, indien nodig, andere marktpelers nauwkeurig zijn omschreven wat contractuele regelingen, klantgerichtheid, gegevensuitwisseling en geschillenbeslechting, gegevens-eigendom en meteropneming betreft.

Deze voorschriften worden openbaar gemaakt, zijn erop gericht de toegang van afnemers en leveranciers tot de netten te vergemakkelijken, en worden aan het oordeel van de regulerende instanties of andere betrokken nationale instanties onderworpen.

Grote, niet-huishoudelijke afnemers hebben het recht om met meerdere leveranciers gelijktijdig contracten af te sluiten.

Commentaar

Dit artikel is volledig nieuw.

De eerste en tweede alinea zijn reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving, met name in artikel 4.2.1. van het Energiedecreet (artikel m.b.t. de inhoud van het technische reglementen) en de technische reglementen zelf.

Ook de derde alinea is al omgezet in Vlaamse wetgeving⁵¹: afnemers aangesloten op Elia-net (vanaf 30 kV) kunnen er reeds voor kiezen om met meerdere leveranciers een contract af te sluiten voor een bepaald toegangspunt. Uitbreiding van deze regel naar andere categorieën lijkt niet nodig volgens de tekst van de richtlijn.

⁵¹ Artikel IV.1.3.1. van het TRDE

Slotconclusie

Het Vlaams Gewest dient de derde Elektriciteits- en Aardgasrichtlijn om te zetten in Vlaamse energiewetgeving voor wat haar energiebevoegdheden betreft.

Dit vereist volgende aanpassingen of toevoegingen aan het Energiedecreet:

- wijziging van de regeling met betrekking tot de leveringsvergunningen (niet meer nodig voor leveranciers die reeds leveringsvergunning of gelijkaardige vergunning hebben in andere Europese lidstaat);
- de toevoeging van een hoofdstuk over slimme meters;
- de toevoeging van een hoofdstuk over gesloten distributiesystemen;
- verfijning definitie en regeling met betrekking tot de directe lijnen en directe leidingen;
- de aanpassing van het statuut van de VREG ter versterking van haar onafhankelijkheid;
- enkele verfijningen in het hoofdstuk m.b.t. het beheer van het net.

Er dient overleg te worden gevoerd met de federale overheid met betrekking tot de omzetting van de bepalingen over de rechten van de energieconsument. Deze kunnen zowel worden omgezet op gewestelijk als op federaal niveau. De VREG pleit voor een omzetting van deze bepalingen op federaal niveau, met name in het Akkoord.

Indien wordt geopteerd voor omzetting van deze bepalingen op niveau van de gewesten, dient een uitvoeringsbesluit te worden genomen bij artikel 4.3.2 van het Energiedecreet dat stelt dat aan leveranciers openbaredienstverplichtingen kunnen worden opgelegd in verband met hun dienstverlening, onder andere met betrekking tot hun facturatie en hun informatieverlening. In dit besluit moet dan het volgende geregeld worden:

- de verplichting om de checklist van de Europese commissie met praktische informatie inzake de rechten van de energieconsument
- regels met betrekking tot vooruitbetaling van energiefacturen

Eveneens dient bij ministerieel besluit de vorm te worden bepaald waarop leveranciers op hun facturen hun fuelmix en de referentiebronnen dienen te publiceren waar voor het publiek toegankelijke informatie beschikbaar is over de gevolgen op het milieu van de geproduceerde elektriciteit.

In het Technisch Reglement dient ten slotte te worden voorzien dat een leverancierswissel binnen 3 weken na aanmelding door de nieuwe leverancier moet worden verwerkt door een netbeheerder.

Voor de VREG

André Pictoel
Gedelegeerd Bestuurder

Brussel, 23 maart 2010

Bijlage 1: Omzettingstabel Derde Elektriciteitsrichtlijn

Artikel	Onderwerp	Bevoegdheid	Reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving?
1	werkingsfeer		
2	definities	Zowel gewestelijk als federaal	
3	openbardienstverplichtingen en bescherming van de afnemer	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet: <ul style="list-style-type: none"> - art. 3 (5) b) in art. V.3.10.2., §2 van het Technisch Reglement Distributie Elektriciteit - art. 3 (7) in het besluit van de Vlaamse Regering van 13 maart 2009 met betrekking tot de sociale openbardienstverplichting en - art. 3 (9) a) en b) in artikel 7.4.1. Energiedecreet <p>Nog omzetting nodig van art. 3 (4) en art. 3 (5), a)</p>
4	monitoren van de leverings- en voorzieningszekerheid	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 3.1.3 Energiedecreet – zie hoofdstuk 3
5	technische voorschriften	Federaal (veiligheid, productnormering)	
6	bevordering van regionale samenwerking	Federaal	
7	vergunningprocedure voor nieuwe capaciteit	Zowel gewestelijk als federaal	Zie hoofdstuk 4.1
8	aanbestedingsprocedure voor nieuwe capaciteit	Federaal(productie)	
9-16	werking van het transmissiesysteem	Federaal (transmissie)	
17-23	onafhankelijke transmissiebeheerder	Federaal (transmissie)	
24-27	werking van het distributiesysteem	Gewestelijk	Reeds omgezet in art. 4.1.1. e.v. van Energiedecreet en de besluiten op de netbeheerders – zie hoofdstuk 5.1 tot 5.3
27	vertrouwelijkheid voor distributiesysteembeheerders	Gewestelijk	Reeds omgezet in art. 4.1.10 Energiedecreet – zie hoofdstuk 5.4
28	gesloten distributiesystemen	Gewestelijk	Om te zetten in Vlaamse energiewetgeving – zie hoofdstuk 5.5
29	gecombineerde beheerder	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving – zie hoofdstuk 5.6
30-31	ontvlechting en transparantie van de boekhouding	Federale bevoegdheid (tarieven, prijzen,	

		boekhouding)	
32-33	toegang van derden- openstelling van de markt en wederkerigheid	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 4.1.18 van het Energiedecreet – zie hoofdstuk 6.1 en 6.2.
34	directe lijnen	Gewestelijk	Reeds omgezet in art. 4.5.1. Energiedecreet – wel wijzigingen nodig aan definitie directe lijn – zie hoofdstuk 7
35-40	nationale regulerende instanties	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 3.1.1. Energiedecreet e.v. – wel wijzigingen nodig – zie hoofdstuk 8
41	kleinhandelsmarkten	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 4.2.1 Energiedecreet en art. VI 1.3.1. van het Technisch Reglement Distributie Elektriciteit – zie hoofdstuk 9
42-50	slotbepalingen		
Bijlage I	Voorschriften inzake consumentenbescherming	Federale bevoegdheid (consumentenrechten) of op basis van gewestelijke energiebevoegdheid (levering van elektriciteit)	Zie hoofdstuk 2.4.

Bijlage 2: Omzettingstabel Derde Aardgasrichtlijn

Artikel	Onderwerp	Bevoegdheid	Omgezet in Vlaamse energiewetgeving?
1	werkingssfeer		
2	definities		
3	openbaredienstverplichtingen en bescherming van de afnemer	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet: - art. 3 (3) in het besluit van de Vlaamse Regering van 13 maart 2009 met betrekking tot de sociale openbaredienstverplichting en - art. 3 (6) b) in art. V 3.10.2 van het Technisch Reglement Distributie Gas Nog omzetting nodig van art. 3 (5) en art. 3 (6), a)
4	toestemmingsprocedure bouw of exploitatie gasinstallatie	Zowel gewestelijk als federaal	Zie hoofdstuk 4.2
5	monitoren van de leverings- en voorzieningszekerheid	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 3.1.3 Energiedecreet – zie hoofdstuk 3
6	regionale solidariteit	Federaal (is regionale	

		solidariteit op supranationaal niveau)	
7	bevordering regionale samenwerking	Federaal (is regionale samenwerking op supranationaal niveau)	
8	technische voorschriften	Federaal (veiligheid, productnormering)	
9-16	werking van het transmissiesysteem	Federaal (transmissie)	
17-23	onafhankelijke transmissiebeheerder	Federaal (transmissie)	
24-26	werking van het distributiesysteem (aanwijzing, taken en ontvlechting)	Gewestelijk	Reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving in art. 4.1.1. e.v. van Energiedecreet en de besluiten op de netbeheerders – zie hoofdstuk 5.1 tot 5.3
27	vertrouwelijkheid voor distributiesysteembeheerders	Gewestelijk	Reeds omgezet in art. 4.1.10 Energiedecreet – zie hoofdstuk 5.4
28	gesloten distributiesystemen	Gewestelijk	Om te zetten in Vlaamse energiewetgeving – zie hoofdstuk 5.5
29	gecombineerde beheerder	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in Vlaamse energiewetgeving – zie hoofdstuk 5.6
30-31	ontvlechting en transparantie van de boekhouding	Federale bevoegdheid (tarieven, prijzen, boekhouding)	
32	toegang van derden	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 4.1.18 Energiedecreet – zie hoofdstuk 7
33	toegang tot opslag	Federale bevoegdheid	
34	toegang tot upstreampijpleidingnetten	Federale bevoegdheid	
35	weigering van toegang	Zowel gewestelijk als federaal	Zie hoofdstuk 6.3
36	nieuwe infrastructuur	Federale bevoegdheid	
37	openstelling van de markt en wederkerigheid	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 4.1.18 van het Energiedecreet – zie hoofdstuk 6.1 en 6.2.
38	directe leidingen	Gewestelijk	Reeds omgezet in art. 4.5.1. Energiedecreet – wijzigingen nodig aan definitie directe leiding – zie hoofdstuk 7
39-44	nationale regulerende instanties	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 3.1.1. Energiedecreet e.v. – wel wijzigingen nodig – zie hoofdstuk 8
45	kleinhandelsmarkten	Zowel gewestelijk als federaal	Reeds omgezet in art. 4.2.1 Energiedecreet – zie hoofdstuk 9
42-50	slotbepalingen		
Bijlage I	Voorschriften inzake consumentenbescherming	Federale bevoegdheid (consumentenrechten) of op basis van gewestelijke	Zie hoofdstuk 2.4.

		energiebevoegdheid (levering van aardgas)	
--	--	--	--